

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

**ΑΙΤΙΕΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΚΑΙ ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗΣ ΣΤΗΝ
ΕΛΛΑΔΑ. Η ΑΠΟΨΗ ΤΩΝ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΩΝ ΦΟΡΕΩΝ**

ΤΣΑΡΤΣΑΡΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

A.M 13085

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: ΜΙΧΑΗΛ ΔΙΑΚΟΜΙΧΑΛΗΣ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

ΠΡΕΒΕΖΑ, Φεβρουάριος 2022

**CAUSES OF TAX EVASION AND TAX AVOIDANCE IN
GREECE. THE VIEW OF THE STAKEHOLDERS INVOLVED**

Εγκρίθηκε από τριμελή εξεταστική επιτροπή
Τόπος, Ημερομηνία

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1. Επιβλέπων καθηγητής

Όνομα Επίθετο, Διακομιχάλης Μιχαήλ

Τίτλος, βαθμίδα: Καθηγητής

2. Μέλος επιτροπής

Όνομα Επίθετο, Παππάς Θεόδωρος

Τίτλος, βαθμίδα: Ε.ΔΙ.Π

3. Μέλος επιτροπής

Όνομα Επίθετο, Τσιλιγιάννη Κωνσταντίνα

Τίτλος, βαθμίδα: Ε.ΔΙ.Π

Ο Προϊστάμενος του Τμήματος

Όνομα Επίθετο, Σωτηρόπουλος Ιωάννης

Τίτλος, βαθμίδα: Πρόεδρος, καθηγητής

Υπογραφή

©,ΤΣΑΡΤΣΑΡΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ 2022.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Δήλωση μη λογοκλοπής

Δηλώνω υπεύθυνα και γνωρίζοντας τις κυρώσεις του Ν. 2121/1993 περί Πνευματικής Ιδιοκτησίας, ότι η παρούσα πτυχιακή εργασία είναι εξ ολοκλήρου αποτέλεσμα δικής μου ερευνητικής εργασίας, δεν αποτελεί προϊόν αντιγραφής ούτε προέρχεται από ανάθεση σε τρίτους. Όλες οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν (κάθε είδους, μορφής και προέλευσης) για τη συγγραφή της περιλαμβάνονται στη βιβλιογραφία.

Επίθετο, Όνομα

ΤΣΑΡΤΣΑΡΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Υπογραφή

1 Περίληψη

Το θέμα της πτυχιακής αυτής εργασίας είναι οι αιτίες της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα. Σκοπός είναι να μελετηθεί η άποψη των εμπλεκομένων φορέων σχετικά με τα δύο αυτά φορολογικά φαινόμενα. Για να επιτευχθεί αυτός ο σκοπός πραγματοποιήθηκε μία ποσοτική έρευνα σε δημόσιους υπαλλήλους το ποσοστό που απάντησε είναι 0,25%, σε εκπαιδευτικούς 0,34%, σε τραπεζικούς 7,14% και εφοριακούς 4,58%, του Νομού Πέλλας. Από την έρευνα διαπιστώθηκε ότι οι δημόσιοι υπάλληλοι που καθώς και οι τραπεζικοί υπάλληλοι, συμφωνούν ότι το πιο σημαντικό κριτήριο ως αιτία της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής είναι η πολυπλοκότητα που υπάρχει στην νομοθεσία. Αντίθετη άποψη έχουν οι εκπαιδευτικοί υπάλληλοι που θεωρούν ότι η σημαντικότερη αιτία είναι η έλλειψη παιδείας που έχουν οι φορολογούμενοι και οι εφοριακοί που θεωρούν ότι η σημαντικότερη αιτία για φοροδιαφυγή είναι η υπερβολική φορολόγηση που έχει τεθεί στους φορολογουμένους και που τους ωθεί να βρίσκουν τρόπους φοροδιαφυγής. Επίσης, οι εφοριακοί και δημόσιοι υπάλληλοι συμφωνούν ότι το λιγότερο σημαντικό κριτήριο είναι η έλλειψη παιδείας ενώ για τους εκπαιδευτικούς είναι η υπερβολική φορολόγηση και για τους τραπεζικούς η αδιαφάνεια στη διαχείριση των δημοσίων εσόδων.

Όσον αφορά το σημαντικότερο υποκριτήριο οι δημόσιοι υπάλληλοι και οι τραπεζικοί συμφωνούν και θεωρούν ότι είναι η εξαγορά-χρηματισμός («φακελάκι»). Για τους εκπαιδευτικούς είναι η επιχειρηματική ηθική και για τους εφοριακούς η άδικη φορολογική κλίμακα. Διαφωνία υπάρχει ως προς το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο που για τους δημόσιους υπαλλήλους είναι η παραγραφή, φορολογική «αμνηστία», για τους εκπαιδευτικούς τα τεκμήρια φορολόγησης, για τους τραπεζικούς ο μη απολογισμός διαχείρισης και για τους εφοριακούς το μορφωτικό επίπεδο.

2 Abstract

The subject of this thesis is the causes of tax evasion and avoidance in Greece. The aim is to study the opinion of the actors involved on these two tax phenomena. In order to achieve this goal, a quantitative survey was carried out on civil servants, teachers, bankers and tax officers of the Prefecture of Pella. The survey found that civil servants as well as bank employees agree that the most important criterion as a cause of tax evasion and avoidance is the complexity that exists in the legislation. The opposite view is held by teachers who consider that the most important cause is the lack of education held by taxpayers and tax officers who consider that the most important cause of tax evasion is the excessive taxation that has been put to taxpayers and that pushes them to find ways of tax evasion. Also, tax and civil servants agree that the least important criterion is the lack of education, while for teachers it is excessive taxation and for bankers the opacity in the management of public revenues.

As far as the most important hypocrisy is concerned, civil servants and bankers agree and consider it to be the acquisition-bribery ("sachet"). For teachers it is business ethics and for tax officers the unfair tax scale. There is disagreement as to the least important sub-criterion, which for civil servants is the statute of limitations, a tax "amnesty", for teachers the presumptions of taxation, for the bankers the non-account of management and for the tax officers the educational level.

3 Περιεχόμενα

<u>1</u> Περίληψη	vi
<u>2</u> Abstract.....	vii
<u>3</u> Περιεχόμενα.....	viii
<u>4</u> Περιεχόμενα Πινάκων.....	ix
<u>5</u> Περιεχόμενα Διαγραμμάτων.....	ix
<u>6</u> ΜΕΡΟΣ Α: ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΚΑΙ ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗ. ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ.....	1
<u>6.1</u> Βιβλιογραφική ανασκόπηση	1
<u>6.2</u> Προσδιοριστικοί παράγοντες φοροδιαφυγής	3
<u>6.3</u> Κριτήρια φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής.....	6
<u>7</u> ΜΕΡΟΣ Β: ΕΡΕΥΝΑ	12
<u>7.1</u> Η μεθοδολογία της έρευνας.....	12
<u>7.2</u> Η διεξαγωγή της έρευνας	14
<u>7.3</u> Το εργαλείο της έρευνας	15
<u>7.4</u> Το δείγμα της έρευνας.....	15
<u>7.5</u> Τα αποτελέσματα της έρευνας για τους Δημοσίους υπαλλήλους του Νομού Πέλλας	16
<u>7.5.1</u> Τα σημαντικότερα και τα λιγότερα σημαντικά υποκριτήρια των Δημοσίων υπαλλήλων του νομού Πέλλας	22
<u>7.6</u> Τα αποτελέσματα της έρευνας για τους Εκπαιδευτικούς του Νομού Πέλλας ...	25
<u>7.6.1</u> Τα σημαντικότερα και τα λιγότερα σημαντικά υποκριτήρια των εκπαιδευτικών του νομού Πέλλας	32
<u>7.7</u> Τα αποτελέσματα της έρευνας για τους Τραπεζικούς υπαλλήλους του Νομού Πέλλας	34

<u>7.7.1 Τα σημαντικότερα και τα λιγότερα σημαντικά υποκριτήρια των τραπεζικών υπαλλήλων του νομού Πέλλας</u>	41
<u>7.8 Τα αποτελέσματα της έρευνας για τους Εφοριακούς του Νομού Πέλλας</u>	43
<u>7.8.1 Τα σημαντικότερα και τα λιγότερα σημαντικά υποκριτήρια των εφοριακών του νομού Πέλλας</u>	50
<u>7.9 Σύγκριση των κριτηρίων των Δημόσιων υπαλλήλων, των Εκπαιδευτικών, των Τραπεζικών και των Εφοριακών του Νομού Πέλλας</u>	52
<u>7.10 Σύγκριση των υποκριτηρίων των Δημόσιων υπαλλήλων, των Εκπαιδευτικών, των Τραπεζικών και των Εφοριακών του Νομού Πέλλας</u>	54
<u>8 Συμπέρασμα</u>	57
<u>9 Βιβλιογραφία</u>	59

4 Περιεχόμενα Πινάκων

<u>Πίνακας 7.5.1: Κριτήρια και υποκριτήρια για φοροδιαφυγή και φοροαπαλλαγή των Δημοσίων υπαλλήλων του Νομού Πέλλας</u>	16
<u>Πίνακας 7.5.2: Βαρύτητα των κριτηρίων για τους δημοσίους υπαλλήλους</u>	17
<u>Πίνακας 7.5.3: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Έλλειψη παιδείας»</u>	18
<u>Πίνακας 7.5.4: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Πολυπλοκότητα νομοθεσίας»</u>	19
<u>Πίνακας 7.5.5: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Αδιαφάνεια στη διαχείριση Δημοσίων εσόδων»</u>	20
<u>Πίνακας 7.5.6: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Ατιμωρησία»</u>	21
<u>Πίνακας 7.5.7: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Υπερβολική φορολόγηση»</u>	22

<u>Πίνακας 7.5.8: Τα σημαντικότερα και τα λιγότερα σημαντικά υποκριτήρια</u>	23
<u>Πίνακας 7.6.1: Κριτήρια και υποκριτήρια για φοροδιαφυγή και φοροαπαλλαγή των Εκπαιδευτικών του Νομού Πέλλας</u>	25
<u>Πίνακας 7.6.2: Βαρύτητα των κριτηρίων για τους δημοσίους υπαλλήλους</u>	26
<u>Πίνακας 7.6.3: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Έλλειψη παιδείας»</u>	27
<u>Πίνακας 7.6.4: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Πολυπλοκότητα νομοθεσίας»</u>	28
<u>Πίνακας 7.6.5: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Αδιαφάνεια στη διαχείριση Δημοσίων εσόδων»</u>	29
<u>Πίνακας 7.6.6: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Ατιμωρησία»</u>	30
<u>Πίνακας 7.6.7: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Υπερβολική φορολόγηση»</u>	31
<u>Πίνακας 7.6.8: Τα σημαντικότερα και τα λιγότερα σημαντικά υποκριτήρια</u>	32
<u>Πίνακας 7.7.1: Κριτήρια και υποκριτήρια για φοροδιαφυγή και φοροαπαλλαγή των τραπεζικών υπαλλήλων του Νομού Πέλλας</u>	34
<u>Πίνακας 7.7.2: Βαρύτητα των κριτηρίων για τους τραπεζικούς υπαλλήλους</u>	35
<u>Πίνακας 7.7.3: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Έλλειψη παιδείας»</u>	36
<u>Πίνακας 7.7.4: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Πολυπλοκότητα νομοθεσίας»</u>	37
<u>Πίνακας 7.7.5: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Αδιαφάνεια στη διαχείριση Δημοσίων εσόδων»</u>	38
<u>Πίνακας 7.7.6: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Ατιμωρησία»</u>	39
<u>Πίνακας 7.7.7: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Υπερβολική φορολόγηση»</u>	40
<u>Πίνακας 7.7.8: Τα σημαντικότερα και τα λιγότερα σημαντικά υποκριτήρια</u>	41
<u>Πίνακας 7.8.1: Κριτήρια και υποκριτήρια για φοροδιαφυγή και φοροαπαλλαγή των Δημοσίων υπαλλήλων του Νομού Πέλλας</u>	43

Πίνακας 7.8.2: Βαρύτητα των κριτηρίων για τους δημοσίους υπαλλήλους	45
Πίνακας 7.8.3: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Έλλειψη παιδείας»	46
Πίνακας 7.8.4: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Πολυπλοκότητα νομοθεσίας»	47
Πίνακας 7.8.5: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Αδιαφάνεια στη διαχείριση Δημοσίων εσόδων»	48
Πίνακας 7.8.6: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Ατιμωρησία»	49
Πίνακας 7.8.7: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Υπερβολική φορολόγηση»	50
Πίνακας 7.8.8: Τα σημαντικότερα και τα λιγότερα σημαντικά υποκριτήρια	51
Πίνακας 7.9.1: Κατάταξη των κριτηρίων ως προς τη σημαντικότητα, των τεσσάρων ομάδων	53
Πίνακας 7.10.1: Κατάταξη των πιο σημαντικών υποκριτηρίων των τεσσάρων ομάδων	54
Πίνακας 7.10.2: Κατάταξη των λιγότερο σημαντικών υποκριτηρίων των τεσσάρων ομάδων	56

5 Περιεχόμενα Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 7.1.1: Εννοιολογικό πλαίσιο της μεθόδου αναλυτικής ιεραρχίας	13
Διάγραμμα 7.5.1: Βαρύτητα των κριτηρίων για τους δημοσίους υπαλλήλους	17
Διάγραμμα 7.5.2: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Έλλειψη παιδείας»	18
Διάγραμμα 7.5.3: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Πολυπλοκότητα νομοθεσίας»	19

<u>Διάγραμμα 7.5.4: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Αδιαφάνεια στη διαχείριση Δημοσίων εσόδων»</u>	20
<u>Διάγραμμα 7.5.5: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Ατιμωρησία»</u>	21
<u>Διάγραμμα 7.5.6: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Υπερβολική φορολόγηση»</u>	22
<u>Διάγραμμα 7.5.7: Τα σημαντικότερα και τα λιγότερα σημαντικά υποκριτήρια</u>	24
<u>Διάγραμμα 7.6.1: Βαρύτητα των κριτηρίων για τους δημοσίους υπαλλήλους</u>	27
<u>Διάγραμμα 7.6.2: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Έλλειψη παιδείας»</u>	28
<u>Διάγραμμα 7.6.3: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Πολυπλοκότητα νομοθεσίας»</u>	28
<u>Διάγραμμα 7.6.4: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Αδιαφάνεια στη διαχείριση Δημοσίων εσόδων»</u>	29
<u>Διάγραμμα 7.6.5: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Ατιμωρησία»</u>	30
<u>Διάγραμμα 7.6.6: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Υπερβολική φορολόγηση»</u>	31
<u>Διάγραμμα 7.6.7: Τα σημαντικότερα και τα λιγότερα σημαντικά υποκριτήρια</u>	33
<u>Διάγραμμα 7.7.1: Βαρύτητα των κριτηρίων για τους τραπεζικούς υπαλλήλους</u>	36
<u>Διάγραμμα 7.7.2: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Έλλειψη παιδείας»</u>	37
<u>Διάγραμμα 7.7.3: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Πολυπλοκότητα νομοθεσίας»</u>	37
<u>Διάγραμμα 7.7.4: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Αδιαφάνεια στη διαχείριση Δημοσίων εσόδων»</u>	38
<u>Διάγραμμα 7.7.5: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Ατιμωρησία»</u>	39
<u>Διάγραμμα 7.7.6: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Υπερβολική φορολόγηση»</u>	40
<u>Διάγραμμα 7.7.7: Τα σημαντικότερα και τα λιγότερα σημαντικά υποκριτήρια</u>	42

<u>Διάγραμμα 7.8.1 □□ Βαρύτητα των κριτηρίων για τους δημοσίους υπαλλήλους</u>	45
<u>Διάγραμμα 7.8.2: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Έλλειψη παιδείας»</u>	46
<u>Διάγραμμα 7.8.3: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Πολυπλοκότητα νομοθεσίας»</u>	47
<u>Διάγραμμα 7.8.4: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Αδιαφάνεια στη διαχείριση Δημοσίων εσόδων»</u>	48
<u>Διάγραμμα 7.8.5: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Ατιμωρησία»</u>	49
<u>Διάγραμμα 7.8.6: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Υπερβολική φορολόγηση»</u>	50
<u>Διάγραμμα 7.9.1: Κατάταξη των κριτηρίων ως προς τη σημαντικότητα, των τεσσάρων ομάδων</u>	53

6 ΜΕΡΟΣ Α: ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΚΑΙ ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗ.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

6.1 Βιβλιογραφική ανασκόπηση

Υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός φόρων με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που σε σχέση με τις δυνατότητες και τους τρόπους φοροδιαφυγής αλλά και με την επαγγελματική ιδιότητα και τις συνθήκες του κάθε φορολογουμένου δίνουν τη δυνατότητα στους φορολογουμένους να καταφύγουν σε διαφορετικά είδη φοροδιαφυγής. Για το λόγο αυτό και η διατύπωση ενός ορισμού του τι είναι τελικά η φοροδιαφυγή, καθίσταται δύσκολη. Ωστόσο έχουν διατυπωθεί ορισμένοι ορισμοί που αναλόγως με το τι θέλουν να δείξουν οι ερευνητές, έχουν ο καθένας και άλλο περιεχόμενο. Έτσι, η φοροδιαφυγή ορίζεται ως (Τάτσος, 2012; Βαβούρας & Κούτρας, 2001; Τάτσος, 2001; Βαβούρας et al., 1990; Παυλόπουλος, 1987):

1. Το τμήμα του εισοδήματος που ενώ θα έπρεπε να δηλώνεται εθελοντικά στις αρμόδιες φορολογικές αρχές όπως η νομοθεσία το ορίζει, αυτό δεν δηλώνεται και έτσι δεν φορολογείται.
2. Το τμήμα εκείνο των άμεσων και έμμεσων φόρων που ενώ εισπράττεται πρέπει να αποδίδεται εθελοντικά στο κράτος, όπως η νομοθεσία το ορίζει, πράγμα όμως που δεν πραγματοποιείται.
3. Οι τόκοι που αντιστοιχούν στο τμήμα εκείνο των φόρων που καταβάλλονται με καθυστέρηση (πέραν του οικείου δημοσιονομικού έτους) και συνήθως μετά από κάποια «ρύθμιση» παραγράφονται.
4. Το ποσό των φόρων που δεν εισπράχθηκε λόγω της ύπαρξης φορολογικών απαλλαγών και κινήτρων, χωρίς όμως να επιτευχθεί το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα.

Από τον παραπάνω ορισμό εξάγονται τα εξής (Βαβούρας και Κούτρας, 2001):

1. πρέπει να αναφέρεται η έννοια του εισοδήματος ώστε να μπορέσει να γίνει συσχέτιση της φοροδιαφυγής και της

παραοικονομίας. Σε αντίθετη περίπτωση θα γινόταν απλή αναφορά στο αντίστοιχο ποσό του φόρου.

2. Τονίζεται η εθελοντική καταβολή του φόρου από τους φορολογουμένους γιατί η καταβολή του φόρου κατόπιν ελέγχου θεωρείται φοροδιαφυγή. Αμφιβολίες όμως δημιουργούνται για την περίπτωση των «ρυθμίσεων» όπου η συμμετοχή είναι εθελοντική, που δεν αφορούν συγκεκριμένο φορολογούμενο και δεν συνδέονται με έλεγχο, π.χ. «κλείσιμο παλαιών φορολογικών υποθέσεων». Εάν η ρύθμιση προβλέπει την εθελοντική υπαγωγή των φορολογούμενων και την καταβολή τόκων, με θετικό πραγματικό επιτόκιο ίσο με αυτό που επικρατεί στην αγορά, τότε δεν έχουμε φοροδιαφυγή.
3. Παρόλο που δεν αναφέρεται ξεκάθαρα στον παραπάνω ορισμό ένα μεγάλο τμήμα των έμμεσων φόρων που διαφεύγουν αντιστοιχεί σε τρέχουσα παραγωγή (εγχώριο προϊόν).

Σύμφωνα με τον Καλυβιανάκη (1993) η παραοικονομία είναι εκείνο το τμήμα της οικονομικής δραστηριότητας το οποίο ενώ θα έπρεπε κανονικά να καταγράφεται στους εθνικούς λογαριασμούς, αυτή αποσιωπείται. Ο Παυλόπουλος (1987) ορίζει ότι η παραοικονομία είναι εκείνο το τμήμα της οικονομικής δραστηριότητας, που αν και θα έπρεπε να περιέχεται μέσα στο εθνικό προϊόν, επειδή δημιουργεί προστιθέμενη αξία, δεν μπορεί να αποτυπωθεί και να καταγραφεί από τις αρμόδιες υπηρεσίες μετρήσεως. Διαπιστώνεται λοιπόν ότι οι ορισμοί αυτοί αν και είναι διαφορετικοί μπορούν να ορίσουν τι είναι παραοικονομία καθώς (Καλυβιανάκης, 1993):

1. Για να περιληφθεί μια οικονομική δραστηριότητα παραοικονομία, πρέπει να δημιουργεί προστιθέμενη αξία.
2. Η δημιουργία προστιθέμενης αξίας είναι αναγκαία, αλλά όχι και ικανή συνθήκη. Δραστηριότητες οι οποίες σύμφωνα με πάγια τακτική των εθνικών λογαριασμών καταγράφονται δεν περιλαμβάνονται και στην έννοια της παραοικονομίας.
3. Η μη καταγραφή είναι δυνατό να οφείλεται:
 - i. σε ηθελημένες ενέργειες απόκρυψης της οικονομικής δραστηριότητας από τις οικονομικές μονάδες,

- ii. σε ανεπάρκεια των υπηρεσιών εθνικών λογαριασμών.

Έτσι το μέγεθος της παραοικονομίας σε μία χώρα είναι αρνητική συνάρτηση της οργάνωσης και των δυνατοτήτων των υπηρεσιών των εθνικών λογαριασμών και θετική συνάρτηση των προσπαθειών απόκρυψης.

6.2 Προσδιοριστικοί παράγοντες φοροδιαφυγής

Ο Wintrobe (2001), στην αναζήτηση των αιτίων για την ύπαρξη της φοροδιαφυγής, αναδεικνύει τη σχέση της ικανοποίησης των αναγκών των πολιτών από το κράτος και της τιμότητας της πολιτείας στη διαχείριση των δημοσίων εσόδων, κάνοντας αναφορά σε τέσσερις διαφορετικές περιπτώσεις (Διακομιχάλης, 2019):

1. οι ιδιώτες και οι επιχειρήσεις πιστεύουν ότι η κυβέρνηση δεν μπορεί να ικανοποιήσει τις επιθυμίες τους, και, για τον λόγο αυτό, όσο έντιμη και ειλικρινή και αν την θεωρούν, θα προσπαθήσουν να φοροδιαφύγουν.
2. Οι πολίτες και οι επιχειρήσεις δεν εμπιστεύονται την κυβέρνησή τους, και, για αυτό τον λόγο, δεν δέχονται να καταβάλλουν τους φόρους που τους επιβάλλει.
3. Οι φορολογούμενοι υποθέτουν πως οι περισσότεροι πολίτες φοροδιαφεύγουν, οπότε θεωρούν σωστό να πράξουν και αυτοί το ίδιο.
4. Οι ιδιώτες και οι επιχειρήσεις θεωρούν ότι το φορολογικό σύστημα είναι δίκαιο, και για αυτό είναι πρόθυμοι να πληρώσουν τους φόρους τους.

Οι πιο σημαντικοί και καθοριστικοί παράγοντες που καθορίζουν την τάση των φορολογούμενων προς τη φοροδιαφυγή και την τελική επιτυχία τους να φοροδιαφύγουν είναι (Διακομιχάλης, 2019; Τάτσος, 2001; Βαβούρας et al. 1990):

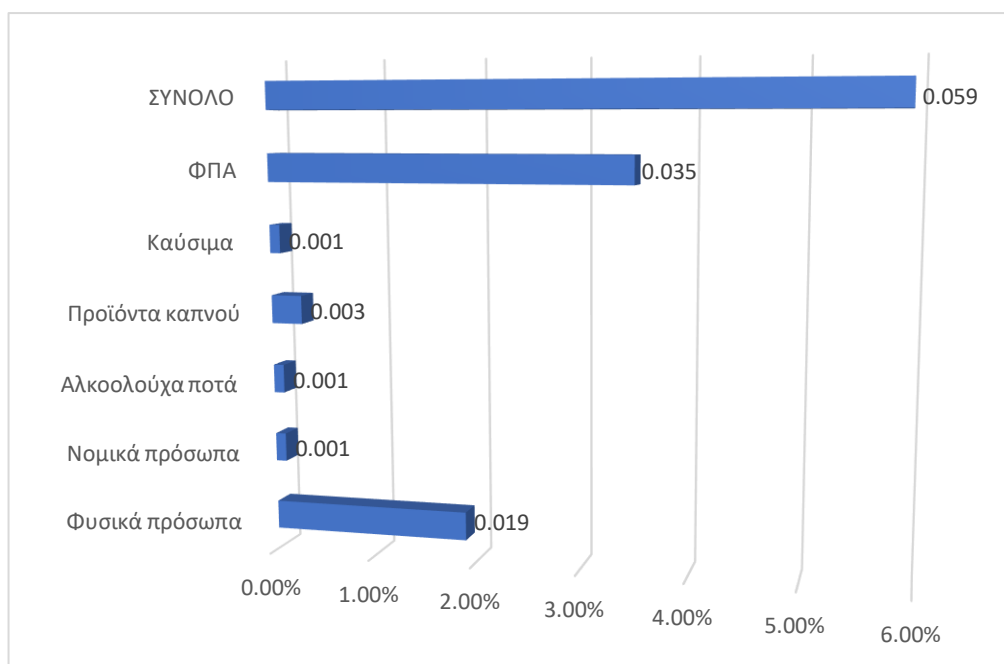
1. Το μορφωτικό και πολιτιστικό επίπεδο του πληθυσμού. Έχει διαπιστωθεί ότι όσο χαμηλότερο είναι το μορφωτικό και πολιτιστικό επίπεδο του πληθυσμού, τόσο μεγαλύτερη είναι η τάση για φοροδιαφυγή.

2. Ο τρόπος κατανομής του φορολογικού βάρους. Η τάση για φοροδιαφυγή είναι, *ceteris paribus*, μεγαλύτερη όταν η κατανομή των φορολογικών βαρών δεν είναι σύμφωνη με την επικρατούσα στο κοινωνικό σύνολο αντίληψη περί κοινωνικής δικαιοσύνης.
 3. Το επίπεδο της φορολογικής επιβάρυνσης. Όσο υψηλότερο είναι το επίπεδο της φορολογικής επιβάρυνσης, τόσο μεγαλύτερη είναι η Τάση για φοροδιαφυγή.
 4. Ο τρόπος διάθεσης των εσόδων. Όσο περισσότερο συνετή και ορθολογική είναι η διαχείριση του δημόσιου χρήματος, Τόσο μικρότερη είναι η τάση των φορολογούμενων για φοροδιαφυγή.
 5. Η διάρθρωση του φορολογικού συστήματος. Η έκταση της φοροδιαφυγής εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη διάρθρωση, τη λειτουργία και την εσωτερική συνοχή του φορολογικού συστήματος.
1. Η ύπαρξη εκτεταμένης φοροδιαφυγής αποτελεί αιτία πρόσθετης φοροδιαφυγής. Δηλαδή, φορολογούμενοι που δεν έχουν καμιά πρόθεση ή επιθυμία να φοροδιαφύγουν εξαναγκάζονται σε φοροδιαφυγή επειδή αυτοί με τους οποίους συναλλάσσονται φοροδιαφεύγουν. Έτσι, π.χ. ένας εργαζόμενος ο οποίος εξασφαλίζει εργασία σε έναν εργοδότη που φοροδιαφεύγει και ή δεν του δίνει καθόλου «βεβαίωση αποδοχών» ή του δίνει βεβαίωση με αποδοχές μικρότερες από τις πραγματικές, εξαναγκάζεται ή να φοροδιαφύγει ή να χάσει την εργασία του.
 2. Στις δυτικές χώρες, η αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος του φορολογουμένου, που προκύπτει από την απόκρυψη εισοδήματος, θεωρείται ως το κυριότερο αίτιο για φοροδιαφυγή. Εδώ ως προσδιοριστικοί παράγοντες θεωρούνται:
 - i. το ύψος του δημοσιονομικού βάρους και ιδιαίτερα οι υψηλοί οριακοί συντελεστές και
 - ii. το επίπεδο της φορολογικής ηθικής.

Στην Ελλάδα, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια συνεχής αύξηση των φορολογικών συντελεστών, πράγμα που ενισχύει την αύξηση της φοροδιαφυγής. Παράλληλα σε αυτό συντελούν και άλλες αιτίες, όπως είναι η πολυπλοκότητα των

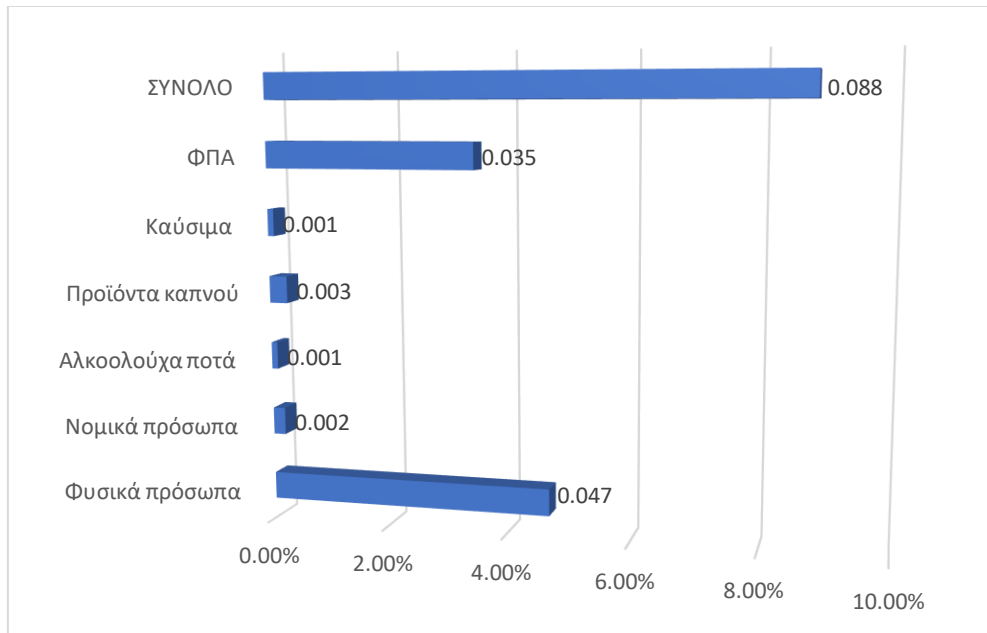
νομοθετικών ρυθμίσεων, ο μεγάλος αριθμός αυτοαπασχολουμένων, η χαμηλή αποτελεσματικότητα της φορολογικής διοίκησης και η εκτεταμένη διαφθορά, το χαμηλό φορολογικό φρόνημα και η άνιση κατανομή των φορολογικών βαρών (Ράπανος και Καπλάνογλου, 2014).

Διάγραμμα 6.2.1: Κατώτερη συνεπαγόμενη εκτίμηση φοροδιαφυγής ως % του ΑΕΠ

Η φοροδιαφυγή των φυσικών και νομικών προσώπων στην Ελλάδα είναι ιδιαίτερα εκτεταμένη, όπως διαπιστώθηκε από την έρευνα της διαΝΕΟσις το 2016 και ίσως να είναι και ο σημαντικότερος παράγοντας φοροδιαφυγής. Συγκεκριμένα, η φοροδιαφυγή φυσικών και νομικών προσώπων εκτιμάται ότι κυμαίνεται μεταξύ 1,96% και 4,85% του ΑΕΠ, κάτι που συνεπάγεται ότι τα διαφυγόντα φορολογικά έσοδα κυμαίνονται από €3,4 δισ. έως €8,5 δισ.

Διάγραμμα 6.2.2: Ανώτερη συνεπαγόμενη εκτίμηση φοροδιαφυγής ως % του ΑΕΠ

ΠΗΓΗ: διαΝΕΟσις (2018)

6.3 Κριτήρια φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής

Υπάρχουν βασικές αιτίες που προκαλούν το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής. Οι αιτίες αυτές, όπως αναφέρει ο Διακομιχάλης (2019) ομαδοποιούνται σε συγκεκριμένες κατηγορίες που αποκαλούνται Κριτήρια και είναι:

1. Η έλλειψη παιδείας
2. Πολυπλοκότητα της νομοθεσίας
3. Η αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων
4. Η ατιμωρησία και
5. Η υπερβολική φορολόγηση.

Η διαμόρφωση κάθε Κριτηρίου είναι αποτέλεσμα της συμμετοχής σε αυτό των επιμέρους αιτιών και παραγόντων, που ονομάζονται Υποκριτήρια. Αυτά ερμηνεύουν το βαθμό της συμμετοχής τους στη διαμόρφωση κάθε Κριτηρίου, ενώ η αξιολόγηση των Κριτηρίων δείχνει το βαθμό συμμετοχής τους στο φαινόμενο της φοροδιαφυγής.

1. Έλλειψη παιδείας. Ένα από τα βασικά αίτια της φοροδιαφυγής είναι η έλλειψη σωστής μόρφωσης και παιδείας των πολιτών. Το Κριτήριο αυτό αφορά τους φορολογούμενους που δεν έχουν την απαιτούμενη καλλιέργεια και τις απαραίτητες γνώσεις για τις επιπτώσεις του φαινομένου της φοροδιαφυγής. Είναι πιθανόν να μην έχουν την κατάλληλη παιδεία, να αγνοούν στοιχειώδεις κανόνες της οικονομίας, της κοινωνιολογίας και του δικαίου, να μην γνωρίζουν τους λόγους επιβολής των φόρων και να οδηγούνται σε έναν στείρο ατομικισμό και ωφελιμισμό. Επίσης, μπορεί να μην διακατέχονται από την απαραίτητη επιχειρηματική ηθική και να ενδιαφέρονται μόνο για το προσωπικό όφελος και κέρδος, αδιαφορώντας για την κοινωνία και την πολιτεία. Οι επιχειρηματίες πιθανόν να αποβλέπουν στη μείωση της φορολογητέας ύλης και συνεπώς του φόρου που πρέπει να καταβάλουν στις αρμόδιες κρατικές αρχές, εφόσον δεν διαθέτουν φορολογική συνείδηση (Διακομιχάλης, 2019).

Επιπλέον, υπάρχουν οι φορολογούμενοι οι οποίοι ενδεχόμενα αισθάνονται ότι είναι πολίτες σε ένα κράτος που επικρατούν διακρίσεις και ανισότητες και δεν κυριαρχεί η δικαιοσύνη, ενώ οι περισσότεροι πολίτες ως φυσικά πρόσωπα αλλά και επιχειρήσεις ενδιαφέρονται καθαρά για το ατομικό τους συμφέρον και αποβλέπουν στη απόκρυψη των εισοδημάτων και συνεπώς στη μείωση της φορολογικής τους επιβάρυνσης. Η εικόνα που έχουν ορισμένοι για το Δημόσιο συνολικά και πιο συγκεκριμένα για το Υπουργείο Οικονομικών είναι μάλλον εχθρική και τους οδηγεί στην επινόηση τρόπων για να μειώσουν τη φορολογική τους επιβάρυνση ή και να αποφύγουν την καταβολή φόρων. οι επιλογές αυτές αποδεικνύουν την απουσία βασικών ηθικών αξιών και ανθρωπιστικών αρχών και έλλειμμα της αίσθησης της κοινωνικής ευθύνης και της συλλογικότητας. Οι εν λόγω πολίτες δεν διακατέχονται από φορολογική συνείδηση με αποτέλεσμα τη μη συμμόρφωση στις φορολογικές τους υποχρεώσεις και συνακόλουθα τη μείωση των κρατικών εσόδων, την αδυναμία του κράτους να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του και τελικά την επιστράτευση του έσχατου μέσου της αύξησης της φορολογίας, η οποία επιβαρύνει όλους αλλά κυρίως τους συνεπείς φορολογούμενους. Συνεπώς, το Κριτήριο της Έλλειψης παιδείας μπορούμε να ισχυριστούμε ότι διαμορφώνεται από τα επιμέρους Υποκριτήρια της Επιχειρηματικής ηθικής, της Φορολογικής συνείδησης, του Μορφωτικού επιπέδου και της Κουλτούρας των φορολογουμένων (Διακομιχάλης, 2019).

2. Πολυπλοκότητα νομοθεσίας. Το ελληνικό φορολογικό σύστημα παρουσιάζει μια αστάθεια και μια διαρκή μεταβλητότητα του νομοθετικού πλαισίου

της φορολογίας. Παρατηρούνται συχνά αλλαγές νόμων και τροποποιήσεις σε νομοσχέδια, που καθιστούν δύσκολη την ομαλή εφαρμογή και τήρησή τους από τους πολίτες. Η Φορολογική Διοίκηση εκδίδει πληθώρα εγκυκλίων, μόνο και μόνο για να ερμηνευθεί και να διευκρινιστεί η εφαρμογή της φορολογικής νομοθεσίας, σύμφωνα με τον OECD (2013). Οι συχνές μεταβολές της φορολογικής νομοθεσίας και η συνεχής αναθεώρηση-τροποποίηση των νομοθετημάτων, όπως αυτές αντικατοπτρίζονται στην ασκούμενη οικονομική πολιτική, προκαλούν σύγχυση, που είναι αισθητή στον επιχειρηματικό κόσμο αλλά και στους απλούς φορολογούμενους. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι στην Ελλάδα ψηφίστηκαν από το 1975 έως και σήμερα 250 φορολογικά νομοθετήματα και τροπολογίες, μαζί με άλλους 3.450 νόμους και 115.000 υπουργικές αποφάσεις (Διακομιχάλης, 2019).

Οι φορολογούμενοι πολλές φορές δείχνουν άγνοια για τις διάφορες αλλαγές και δυσκολεύονται να ενημερωθούν για το ισχύον καθεστώς φορολόγησης κάθε φορά και να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους, αφού συχνά νέοι νόμοι ψηφίζονται για να ερμηνεύσουν ή να τροποποιήσουν προηγούμενους, να συμπληρώσουν και να αντικαταστήσουν εδάφια και παραγράφους, ενώ άλλοι εφαρμόζονται με την επιφύλαξη άλλων διατάξεων, λόγω της πολυπλοκότητας και της πολυνομίας του φορολογικού συστήματος, προς ίδιον όφελος. Από την άλλη πλευρά, η πολυπλοκότητα και η πολυνομία αφήνει περιθώρια μέσα από ξεχασμένες διατάξεις και εγκυκλίους, από παραλείψεις, από τα οποία οι φορολογούμενοι οδηγούνται σε ηθελημένες ή μη παρερμηνείες και τεχνάσματα, τα αποκαλούμενα νομικά «παράθυρα», για να πετύχουν νόμιμες «απαλλαγές» από τις υποχρεώσεις τους, επιτυγχάνοντας τη φοροαποφυγή. Παράλληλα, η ύπαρξη μιας δαιδαλώδους γραφειοκρατικής διαδικασίας συμβάλλει στην αύξηση των φαινομένων αποφυγής ή διαφυγής της υποχρέωσης για καταβολή φόρων (Διακομιχάλης, 2019).

Ως εκ τούτου το Κριτήριο Πολυπλοκότητα της Νομοθεσίας επηρεάζεται και διαμορφώνεται από τους επιμέρους παράγοντες, δηλαδή τα Υποκριτήρια συχνές αλλαγές νόμων και μη εφαρμογής τους, «Παράθυρα» σε νόμους ή «Νόμιμες» απαλλαγές, Άγνοια ισχυουσών φορολογικών εγκυκλίων και Γραφειοκρατία.

3. Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων. Η ύπαρξη αδιαφάνειας στη διαχείριση των δημοσίων εσόδων έχει εκτιμηθεί ότι αποτελεί ακόμα έναν βασικό παράγοντα που ωθεί τους φορολογούμενους στη φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή. Οι πολίτες, και περισσότερο οι επιχειρηματίες, παρακολουθούν τους κυβερνώντες στον

τρόπο διαχείρισης των δημοσίων εσόδων και μπορούν να αντιληφθούν αν δείχνουν την απαραίτητη σύνεση στη διάθεση και αξιοποίηση των δημοσίων κεφαλαίων ή λειτουργούν χωρίς σεβασμό και σπαταλούν άσκοπα ή προς ίδιο όφελος τα δημόσια έσοδα. Η εμφάνιση οικονομικών σκανδάλων, φαινομένων παραοικονομίας, χρηματισμού δημοσίων λειτουργών και πολιτικών προσώπων, φαινομένων παράνομου πλουτισμού, απογοητεύουν τους πολίτες και ωθούν τους φορολογούμενους σε ανακριβείς φορολογικές δηλώσεις και επινόηση τρόπων για τη μη τήρηση των φορολογικών τους υποχρεώσεων. Οι πολίτες που διαπιστώνουν την κακή διαχείριση του δημόσιου πλούτου μπορεί να αγανακτούν, αλλά παράλληλα ωθούνται στο να μιμηθούν αναλόγως τους διαχειριστές της δημόσιας περιουσίας και οδηγούνται, με τη σειρά τους, σε οικονομικές ενέργειες εξαπάτησης του Δημοσίου για προσωπικό τους όφελος και μείωση των οφειλών τους στα δημόσια έσοδα (Διακομιχάλης, 2019).

Αποτέλεσμα είναι η εμφάνιση περιπτώσεων δωροδοκιών και χρηματισμού αρμόδιων προσώπων από ορισμένους φοροοφειλέτες, προκειμένου να «διευκολυνθούν» και να πετύχουν φορολογικές απαλλαγές. Η κακή διαχείριση των κρατικών εσόδων και η έλλειψη απολογισμού στη διαχείριση της δημόσιας περιουσίας προκαλεί δυσαρέσκεια στους πολίτες, που αντιδρούν υιοθετώντας λανθασμένες αντιλήψεις και τακτικές προκειμένου να ωφεληθούν προσωπικά, αδιαφορώντας για το δημόσιο συμφέρον και τις φορολογικές υποχρεώσεις τους. Το ίδιο το κράτος γίνεται φορέας αρνητικών επιρροών και ενεργειών, επηρεάζοντας ανάλογα τους απλούς πολίτες και τους επιχειρηματίες να δρουν ανάλογα. Το Κριτήριο Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων διαμορφώνεται και επηρεάζεται από τους συγκεκριμένους παράγοντες που αναφέρθηκαν παραπάνω. Συγκεκριμένα η Σπατάλη δημόσιου χρήματος, η Δωροδοκία-Χρηματισμός στελεχών Δημοσίου, η Κακή διαχείριση και ο Μη απολογισμός διαχείρισης, μπορούν να χαρακτηριστούν ως τα Υποκριτήρια που συγκροτούν το εν λόγω Κριτήριο (Διακομιχάλης, 2019).

4. Ατιμωρησία. Η ανοχή και η έλλειψη τιμωρίας από την πλευρά της πολιτείας σε φαινόμενα φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής αποτελεί σημαντικό παράγοντα που ενισχύει την παραβατικότητα και τη μη καταβολή των αναλογούντων φόρων στο κράτος από φυσικά πρόσωπα και επιχειρήσεις. Διαχρονικά έχει αποδειχτεί ότι η κατασταλτική πολιτική του κράτους δεν περιλαμβάνει τις αυστηρότερες των ποινών για όσους παρεκκλίνουν και παραβιάζουν τη φορολογική νομοθεσία, οι προβλεπόμενες ποινές είναι τις περισσότερες φορές ελαφριές, ενώ παράλληλα υπάρχουν για όλους

ευκαιρίες μείωσης της ποινής. Παρατηρείται, επομένως, το φαινόμενο σημαντικές οικονομικές παραβάσεις να μην τιμωρούνται ανάλογα, αλλά να τυχαίνουν ελαφριάς τιμωρίας η να επιτυγχάνεται μείωση τιμωρίας από τους παραβάτες (Διακομιχάλης, 2019).

Οι φορολογούμενοι έχουν διαπιστώσει ότι το κόστος της παράνομης ενέργειάς τους τελικά θα είναι μικρότερο από το κόστος της πραγματικής φορολογικής επιβάρυνσης που θα έπρεπε να επωμισθούν, με αποτέλεσμα να οδηγούνται σε μια κατά συρροή αποφυγή και διαφυγή εκπλήρωσης των φορολογικών τους υποχρεώσεων. Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις εξαγοράς και χρηματισμού αρμόδιων υπαλλήλων και υπευθύνων με το λεγόμενο «φακελάκι», με το οποίο επιτυγχάνεται θετική ρύθμιση και μείωση της φορολογικής υποχρέωσής τους και τελικά τακτοποίηση της εκκρεμότητάς τους με τις φορολογικές αρχές. Με αυτόν τον τρόπο και μέσα από την εξαπάτηση του κρατικού συστήματος, αναπτύσσονται φαινόμενα μείωσης των φορολογικών εσόδων, αύξησης των παράνομων εισοδημάτων ορισμένων προσώπων και αυξημένου κέρδους των επιχειρήσεων. Χαρακτηριστικό είναι, επίσης, και το φαινόμενο της παραγραφής οικονομικών εκκρεμοτήτων για καταβολή βεβαιωμένων φορολογικών υποχρεώσεων. Οι φορολογούμενοι έχουν το δικαίωμα μέσα από προσφυγές να απαλλαγούν ή έστω να μειώσουν το τελικό ποσό του φόρου, τις προσαυξήσεις και τα πρόστιμα, με αποτέλεσμα να μειώνουν το τελικό φορολογικό έσοδο του κράτους. Υπάρχουν περιπτώσεις που, είτε λόγω παρέλευσης χρόνου είτε λόγω χρόνιων δικαστικών αγώνων, οδηγούνται τελικά στην παραγραφή με απώτατη κατάληξη την φορολογική «αμνηστία» για ορισμένους ασυνεπείς φορολογούμενους. Η αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής είναι συνυφασμένη με την ύπαρξη (ή μη) πολιτικής βούλησης για την πάταξή της, καθώς και την ύπαρξη διαφθοράς στον κρατικό. Το φαινόμενο της διαφθοράς συνδέεται, επίσης, άμεσα με την απουσία διαφάνειας στη και ενισχύεται από την ύπαρξη κομματικού κράτους που διέπει τον δημόσιο τομέα. Τα Υποκριτήρια που συγκροτούν το Κριτήριο της Ατιμωρησίας είναι οι Ελαφριές ποινές — Μείωση ποινής, η Εξαγορά-Χρηματισμός, π.χ. «φακελάκι» εφοριακών και η Παραγραφή, Φορολογική «αμνηστία» (Διακομιχάλης, 2019).

5. Υπερβολική φορολόγηση. Παρά το γεγονός ότι υπάρχουν χώρες με αρκετά υψηλότερη φορολογία, η αίσθηση της υπερβολικής φορολόγησης στην Ελλάδα είναι αποτέλεσμα της σύνδεσής της με τις παροχές και τις υπηρεσίες που λαμβάνουν οι πολίτες από το κράτος. Αποτελεί, επομένως, η υπερβολική φορολόγηση έναν

σημαντικό παράγοντα που ωθεί τους φορολογούμενους στη φοροδιαφυγή. Είναι συχνό φαινόμενο, με ένταση τα τελευταία χρόνια λόγω της οικονομικής κρίσης που μαστιάζει την ελληνική κοινωνία, η επιβολή νέων φόρων ή/και η αύξηση των υπαρχόντων. Οι φορολογούμενοι αισθάνονται ότι υποχρεούνται να αντιμετωπίσουν δυσβάστακτες φορολογίες, που πολλές φορές είναι άνισες σε σχέση με τα έσοδά τους. Επιπλέον, καλούνται να αντιμετωπίσουν και την επιβολή των διαφόρων τεκμηρίων φορολόγησης και την τακτική προσθήκη επιπλέον νέων και έκτακτων φόρων. Οι ανάγκες για περισσότερα φορολογικά έσοδα σε συνδυασμό με την αδυναμία των ελεγκτικών μηχανισμών οδηγεί πολλές φορές το αρμόδιο υπουργείο να καταφεύγει σε έκτακτη φορολόγηση πέρα των τακτικών φόρων. Η φορολογική κλίμακα μεταβάλλεται επίσης πολύ τακτικά και χαρακτηρίζεται από ορισμένους φορολογούμενους άδικη. Το βάρος των φορολογικών υποχρεώσεων φαίνεται πιο δυσβάστακτο για τις μικρές επιχειρήσεις που δυσκολεύονται να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους (Διακομιχάλης, 2019).

Η δυσβάστακτη φορολογική επιβάρυνση των τελευταίων, μετά την έναρξη της κρίσης, ετών αφορά στη φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων (μισθωτών), με ταυτόχρονη κατάργηση του αφορολόγητου ορίου, στη φορολογία εισοδήματος αυτοαπασχολούμενων, με ταυτόχρονη κατάργηση του αφορολόγητου ορίου και αύξηση της προκαταβολής φόρου εισοδήματος, στην αύξηση των συντελεστών της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης, την παράταση εφαρμογής της και πλέον ενσωμάτωσή της στη φορολογία εισοδήματος, στη φορολογία εισοδήματος νομικών προσώπων, με ταυτόχρονη αύξηση της προκαταβολής φόρου εισοδήματος, στην αύξηση των συντελεστών ΦΠΑ σε συγκεκριμένα προϊόντα/υπηρεσίες και κατάργηση εφαρμογής των μειωμένων συντελεστών στα νησιά, και στην αύξηση των συντελεστών φόρων κατανάλωσης σε καπνικά προϊόντα, οινοπνευματώδη ποτά και καύσιμα. Σε αυτό το κλίμα, οι φορολογούμενοι προσπαθούν να επινοήσουν διάφορους τρόπους προκειμένου να μπορέσουν να επιβιώσουν στην αγορά και οδηγούνται σε ενέργειες εκτός του νομικού πλαισίου. Η φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή, συνεπώς, γίνεται μία μορφή αντίδρασης στην προσπάθεια επιβίωσής τους. Τα επιμέρους Υποκριτήρια που συγκροτούν το Κριτήριο της Υπερβολικής φορολόγησης είναι οι Υψηλοί συντελεστές φορολόγησης, τα Τεκμήρια φορολόγησης, οι Επιπλέον των τακτικών φόροι, π.χ. Περαίωση, και η Άδικη φορολογική κλίμακα (Διακομιχάλης, 2019).

7 ΜΕΡΟΣ Β: ΕΡΕΥΝΑ

7.1 Η μεθοδολογία της έρευνας

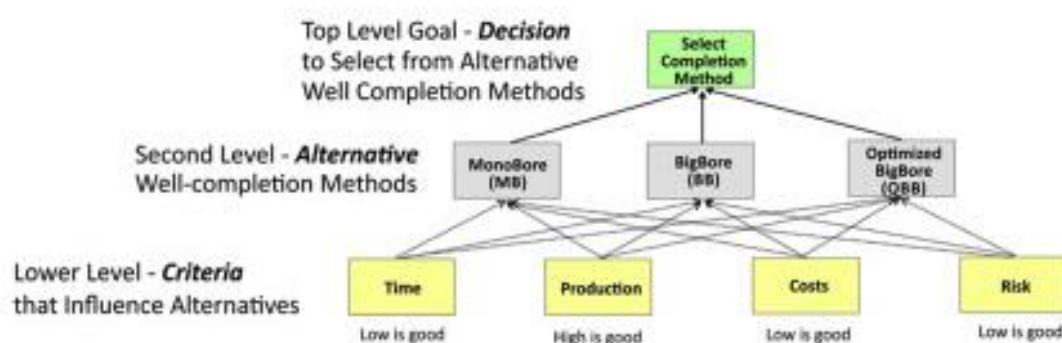
Στην εργασία αυτή χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος αναλυτικής ιεραρχίας (AHP) η οποία χειρίζεται το ζήτημα των πολλαπλών δεικτών με τη δημιουργία ιεραρχικής δομής, ποσοτικοποιώντας την ιεραρχική διαδικασία λήψης αποφάσεων σύμφωνα με τους νόμους της σκέψης και της ψυχολογίας, συνδυάζοντας εύλογα τις ποιοτικές και ποσοτικές αποφάσεις (Bernardon et al., 2011; Pedrycz & Song, 2011). Είναι μια πολύ αποτελεσματική μέθοδος λήψης αποφάσεων πολλαπλών παραγόντων που λειτουργεί με τη συνολική αξιολόγηση των πραγμάτων που επηρεάζονται από διάφορους παράγοντες και της οποίας το χαρακτηριστικό είναι ότι τα αποτελέσματα της αξιολόγησής της δεν είναι απολύτως θετικά ή αρνητικά, αλλά εκφράζονται σε ένα ασαφές σύνολο (Spatti, da Silva, Usida & Flauzino, 2010).

Αυτός που την ανέπτυξε ήταν ο Thomas L. Saaty. Αυτή η μέθοδος, αντί να παίρνει μια σωστή απόφαση, βοηθά στην εξεύρεση μιας λύσης που ταιριάζει καλύτερα στον στόχο. Δομεί ένα πρόβλημα απόφασης χρησιμοποιώντας ένα ορθολογικό και ολοκληρωμένο πλαίσιο, το οποίο αντιπροσωπεύει και ποσοτικοποιεί στοιχεία του προβλήματος, συσχετίζει στοιχεία με γενικούς στόχους και αξιολογεί εναλλακτικές λύσεις (Qazi, 2020). Η AHP εργάζεται πάνω στην αρχή της αποδόμησης σύνθετων ζητημάτων σε μια ιεραρχία. Οι στόχοι τοποθετούνται στην κορυφή της ιεραρχίας, ενώ τα κριτήρια και τα υποκριτήρια βρίσκονται στο επίπεδο και το υποεπίπεδο της ιεραρχίας, αντίστοιχα, και το τέλος της ιεραρχίας αποτελείται από εναλλακτικές λύσεις αποφάσεων (Sharma, Moon & Bae, 2008; Gorener, 2012). Η μέθοδος AHP βασίζεται σε τρεις αρχές: πρώτον, τη δομή του μοντέλου· δεύτερον, συγκριτική κρίση των κριτηρίων ή/και των εναλλακτικών λύσεων· και τρίτον, σύνθεση των προτεραιοτήτων (Gorener, 2012).

Το εννοιολογικό πλαίσιο της AHP παρουσιάζεται στο παρακάτω διάγραμμα. Υπάρχουν τέσσερα κριτήρια που χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση των τριών εναλλακτικών μεθόδων ολοκλήρωσης. Τα τέσσερα κριτήρια αποτελούν το τρίτο επίπεδο της ιεραρχίας κάτω από τις εναλλακτικές λύσεις ολοκλήρωσης που συνθέτουν

τη μεσαία στρώση. Τα τέσσερα κριτήρια επηρεάζουν καθεμία από τις εναλλακτικές λύσεις ολοκλήρωσης. Η απόφαση που επιλέγει τις καταλληλότερες από τις τρεις εναλλακτικές λύσεις με βάση τις αξιολογήσεις κριτηρίων αποτελεί το ανώτατο επίπεδο της ιεραρχίας.

Διάγραμμα 7.1.1: Εννοιολογικό πλαίσιο της μεθόδου αναλυτικής ιεραρχίας

ΠΗΓΗ: Khosravanian & Wood, 2016.

Η φάση αξιολόγησης βασίζεται στην έννοια των ζευγαρωμένων συγκρίσεων. Τα στοιχεία σε επίπεδο ιεραρχίας συγκρίνονται σε σχετικούς όρους ως προς τη σημασία ή τη συμβολή τους σε ένα δεδομένο κριτήριο που καταλαμβάνει το επίπεδο αμέσως πάνω από τα στοιχεία που συγκρίνονται. Αυτή η διαδικασία σύγκρισης αποδίδει μια σχετική κλίμακα μέτρησης των προτεραιοτήτων ή των βαρών των στοιχείων. Δηλαδή, η κλίμακα μετρά τη σχετική θέση των στοιχείων σε σχέση με ένα κριτήριο ανεξάρτητα από οποιοδήποτε άλλο κριτήριο ή στοιχείο που μπορεί να θεωρηθεί για σύγκριση. Οι συγκρίσεις πραγματοποιούνται για τα στοιχεία σε επίπεδο σε σχέση με όλα τα στοιχεία στο παραπάνω επίπεδο. Τα τελικά ή παγκόσμια βάρη των στοιχείων στο κατώτατο επίπεδο της ιεραρχίας λαμβάνονται με την προσθήκη όλων των συνεισφορών των στοιχείων σε ένα επίπεδο σε σχέση με όλα τα στοιχεία στο παραπάνω επίπεδο. Αυτό είναι γνωστό ως η αρχή της ιεραρχικής σύνθεσης.

Παρέχει επίσης μια μεθοδολογία για τη βαθμονόμηση της αριθμητικής κλίμακας για τη μέτρηση ποσοτικών και ποιοτικών επιδόσεων. Η κλίμακα κυμαίνεται από 1/9 για «λιγότερο εκτιμημένη από», για 1 για «ίσες» και για 9 για «απολύτως σημαντικότερη» από την κάλυψη ολόκληρου του φάσματος της σύγκρισης. προτίμηση

(Huang, Keisler & Linkov, 2011). Οι σχετικές κατατάξεις οργανώνονται σε μια σειρά ιεραρχικών μητρών και η συνολική κατάταξη προέρχεται από γραμμικές αλγεβρικές διαδικασίες. Η βαθμολογία που προκύπτει είναι μια συγκεντρωτική κανονικοποιημένη βαθμολογία (0-1) για κάθε εναλλακτική λύση, εκφράζοντας αριθμητικά την προτίμηση (Cinelli, Coles & Kirwan, 2014).

Η μέθοδος ιεραρχίας που χρησιμοποιείται στην AHP έχει διάφορα πλεονεκτήματα. Ενώ υπάρχει ένας άπειρος αριθμός τρόπων σύνθεσης των βαρών των εναλλακτικών λύσεων και των συντελεστών στάθμισης των κριτηρίων, ο κανόνας συσσωμάτωσης προσθέτων της AHP έχει το πλεονέκτημα της διαισθητικής κατανόησης της κατανομής του συνόλου στα τμήματά του. Ένα χρήσιμο χαρακτηριστικό του AHP είναι η εφαρμογή του στη μέτρηση των ακατάλληλων κριτηρίων μαζί με τις απτές αυτές μέσω κλίμακας αναλογίας. Επιπλέον, σπάζοντας ένα πρόβλημα στα συστατικά μέρη του και συνδέοντάς τα με λογικό τρόπο από τα μεγάλα, κατεβαίνοντας σε σταδιακά βήματα, στα μικρότερα και τα μικρότερα, μπορεί κανείς να συνδεθεί μέσω απλών ζευγαρωμένων κρίσεων σύγκρισης μεταξύ των μικρών και των μεγάλων. Το AHP είναι ένα εργαλείο που έχει βρει χρήσεις σε ένα ευρύ φάσμα προβληματικών τομέων, από απλές προσωπικές μέχρι πολύπλοκες και σημαντικές αποφάσεις. Η επιτυχία της θεωρίας είναι συνέπεια της απλότητας και της ευρωστίας της.

7.2 Η διεξαγωγή της έρευνας

Πραγματοποιήθηκε μία ποσοτική έρευνα που σκοπό είχε να διερευνήσει τις απόψεις των δημοσίων και τραπεζικών υπαλλήλων, των εκπαιδευτικών και των εφοριακών του Νομού Πέλλας σχετικά με το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαπαλλαγής. Η έρευνα διεξάχθηκε μεταξύ 20 Δεκεμβρίου του 2021 και 2 Φεβρουαρίου του 2022 στις παραπάνω ομάδες ανθρώπων. Το μόνο πρόβλημα που αντιμετώπισα ήταν ότι εξαιτίας των μέτρων που είχαν παρθεί για την πανδημία του covid-19 έπρεπε να κλείνω πρώτα ραντεβού και μετά να πηγαίνω να επιδίδω τα ερωτηματολόγια, πράγμα το οποίο ήταν αρκετά χρονοβόρο.

7.3 Το εργαλείο της έρευνας

Το εργαλείο της έρευνας είναι ένα δομημένο ερωτηματολόγιο το οποίο δόθηκε έτοιμο από τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Διακομιχάλη Μιχάλη. Το ερωτηματολόγιο αυτό αποτελείται από 11 σελίδες και οι ερωτήσεις στο σύνολό τους είναι 37. Οι ερωτήσεις αυτές κατανέμονται ισάξια στα πέντε κριτήρια που είναι η έλλειψη παιδείας, η πολυπλοκότητα της νομοθεσίας, η αδιαφάνεια στη διαχείριση των δημοσίων εσόδων, η ατιμωρησία και η υπερβολική φορολόγηση.

Στην πρώτη σελίδα του ερωτηματολογίου υπάρχει σαφής διευκρίνιση για το θέμα με το οποίο καταπιάνεται η συγκεκριμένη έρευνα και δίνονται αναλυτικά τα κριτήρια και τα Υποκριτήρια του κάθε Κριτηρίου για να καταστούν σαφή στους συμμετέχοντες και να γνωρίζουν πάνω σε τι θα ρωτηθούν για να απαντήσουν. Στην επόμενη σελίδα υπάρχουν διευκρινήσεις σχετικά με τον τρόπο συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου και στη συνέχεια δίνονται τα υποκριτήρια για να βαθμολογηθούν από τους συμμετέχοντες. Στην τελευταία σελίδα δίνονται οι απαιτούμενες διασφαλίσεις ότι το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο με τις απαντήσεις από τους συμμετέχοντες θα χρησιμοποιηθεί μόνο από τον επιβλέποντα καθηγητή και τον φοιτητή,

7.4 Το δείγμα της έρευνας

Το ερωτηματολόγιο αυτό μοιράστηκε από τον ίδιο τον ερευνητή ώστε εάν τυχόν υπήρξε κάποιο πρόβλημα να έδινε αμέσως τις απαραίτητες διευκρινήσεις. Συνολικά μοιράστηκαν 95 ερωτηματολόγια και συγκεκριμένα στους δημοσίους υπαλλήλους οι οποίοι είναι 7.500 ρωτήθηκαν οι 30 , στους εκπαιδευτικούς οι οποίοι είναι 8.700 ρωτήθηκαν οι 25, στους τραπεζικούς υπαλλήλους οι οποίοι είναι 200 ρωτήθηκαν οι 28 και στους εφοριακούς οι οποίοι είναι 55 ρωτήθηκαν οι 12.

Μετά την διεξαγωγή της έρευνας τα αποτελέσματα καταχωρήθηκαν στο πρόγραμμα Expert Choise 2000, βγήκαν τα αποτελέσματα τα οποία με τη χρήση του προγράμματος Excel 2010 δημιουργήθηκαν τα απαραίτητα διαγράμματα καθώς μέσω αυτών γίνεται καλύτερα αντιληπτά και είναι και εύκολα κατανοητά.

7.5 Τα αποτελέσματα της έρευνας για τους Δημοσίους υπαλλήλους του Νομού Πέλλας

Πίνακας 7.5.1: Κριτήρια και υποκριτήρια για φοροδιαφυγή και φοροαπαλλαγή των Δημοσίων υπαλλήλων του Νομού Πέλλας

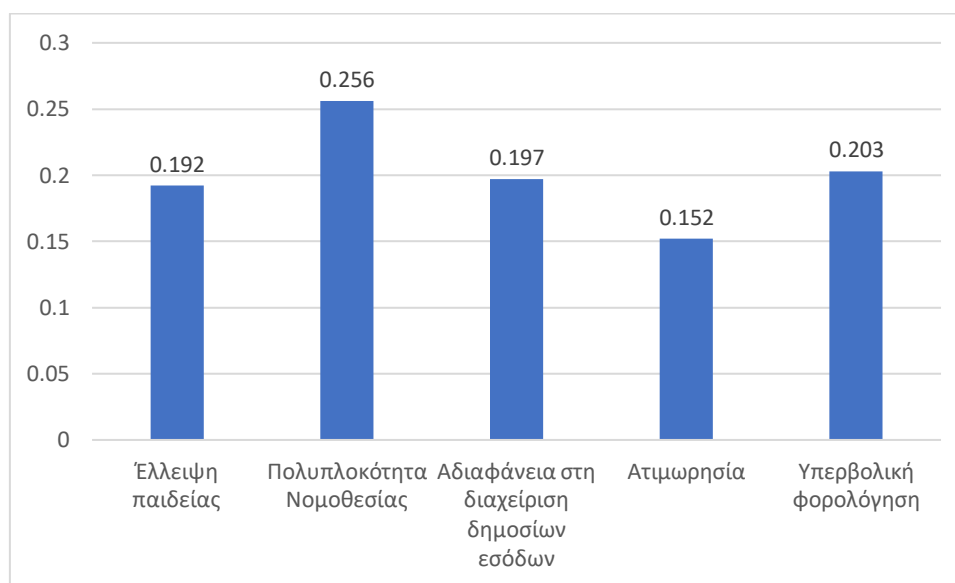
		<i>Local</i>	<i>Global</i>
<i>Έλλειψη παιδείας</i>		0,192	0,192
	Επιχειρηματική ηθική	0,376	0,072
	Φορολογική συνείδηση	0,161	0,031
	Μορφωτικό επίπεδο	0,298	0,057
	Κουλτούρα φορολογούμενων	0,165	0,032
<i>Πολυπλοκότητα Νομοθεσίας</i>		0,256	0,256
	Συχνές αλλαγές νομών και μη εφαρμογής τους	0,255	0,065
	«Παράθυρα» σε νομούς ή «Νόμιμες» απαλλαγές	0,285	0,073
	Άγνοια ισχυόντων φορολογικών εγκυκλίων	0,264,	0,068
	Γραφειοκρατία	0,196	0,050
<i>Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων</i>		0,197	0,197
	Σπάταλη Δημόσιου χρήματος	0,255	0,050
	Δωροδοκία-Χρηματισμός («μίζα»)	0,319	0,063
	Κακή διαχείριση	0,226	0,045
	Μη Απολογισμός διαχείρισης	0,200	0,039
<i>Ατιμωρησία</i>		0,152	0,152
	Ελαφριές ποινές, μείωση ποινής	0,288	0,044
	Εξαγορά-Χρηματισμός («φακελάκι»)	0,526	0,080
	Παραγραφή, Φορολογική «αμνηστία»	0,186	0,028
<i>Υπερβολική φορολόγηση</i>		0,203	0,203
	Υψηλοί συντελεστές Φορολόγησης	0,297	0,060
	Τεκμήρια φορολόγησης	0,256	0,052
	Επιπλέον των τακτικών φόροι, Περαιώση	0,233	0,048
	Άδικη Φορολογική κλίμακα	0,214	0,043

Στον παραπάνω πίνακα καταγράφονται τα αποτελέσματα των κριτηρίων και υποκριτηρίων των απόψεων των δημοσίων υπαλλήλων του νομού Πέλλας. Οι τιμές έχουν καταγραφεί σε Local και Global. Οι τιμές που θα χρησιμοποιηθούν για την εξαγωγή των συμπερασμάτων είναι για τα Κριτήρια οι τιμές Local για τα υποκριτήρια οι τιμές Global.

Πίνακας 7.5.2: Βαρύτητα των κριτηρίων για τους δημοσίους υπαλλήλους

Έλλειψη παιδείας	0,192
Πολυπλοκότητα Νομοθεσίας	0,256
Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων	0,197
Ατιμωρησία	0,152
Υπερβολική φορολόγηση	0,203

Διάγραμμα 7.5.1: Βαρύτητα των κριτηρίων για τους δημοσίους υπαλλήλους

Από την έρευνα διαπιστώθηκε ότι οι δημόσιοι υπάλληλοι του νομού Πέλλας θεωρούν ότι το πιο σημαντικό κριτήριο για την φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή είναι η πολυπλοκότητα της Νομοθεσίας που έλαβε τιμή 0,256. Ακολουθεί η υπερβολική φορολόγηση που έλαβε τιμή 0,203. Μικρή διαφορά στις τιμές μεταξύ τους έλαβαν η αδιαφάνεια στη διαχείριση των δημοσίων εσόδων με τιμή 0,197 και η έλλειψη παιδείας

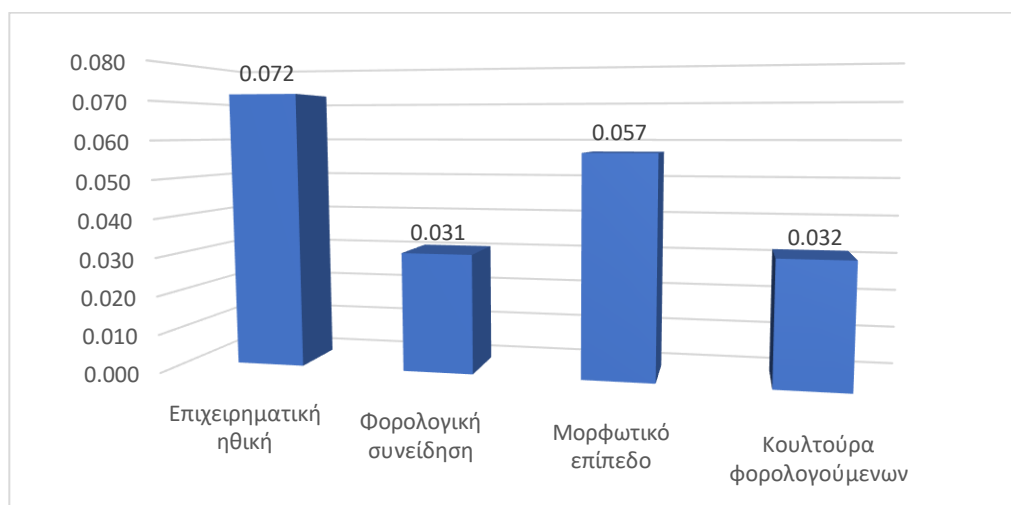
με τιμή 0,192. Το λιγότερο σημαντικό κριτήριο για τους δημόσιους υπαλλήλους είναι η ατιμωρησία που έλαβε τιμή 0,152.

Στη συνέχεια θα καταγραφεί και αναλυθεί η άποψη των δημοσίων υπαλλήλων του Νομού Πέλλας σχετικά με τα υποκριτήρια του κάθε κριτηρίου.

Πίνακας 7.5.3: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Έλλειψη παιδείας»

<i>Έλλειψη παιδείας</i>	0,192
Επιχειρηματική ηθική	0,072
Φορολογική συνείδηση	0,031
Μορφωτικό επίπεδο	0,057
Κουλτούρα φορολογούμενων	0,032

Διάγραμμα 7.5.2: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Έλλειψη παιδείας»

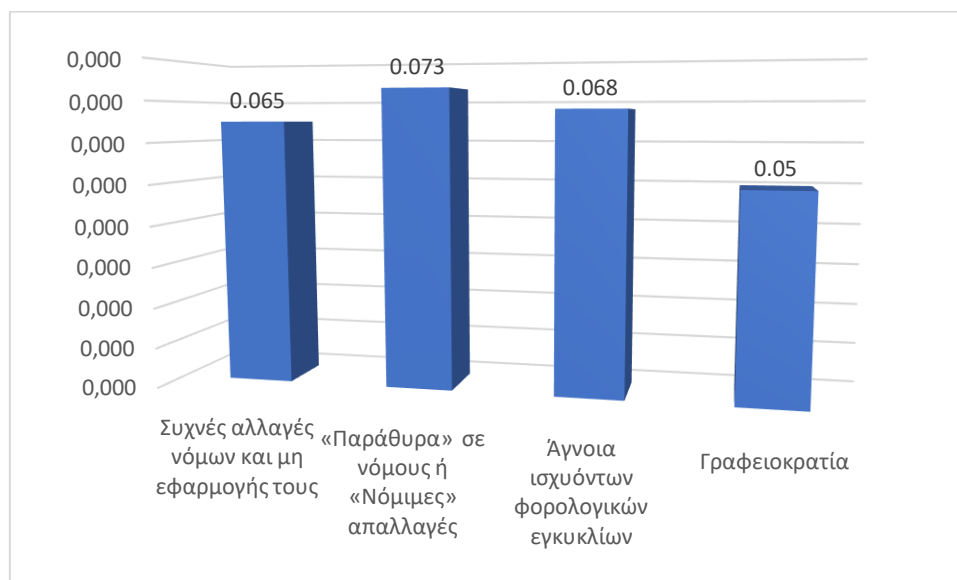

Για τους δημόσιους υπαλλήλους του Νομού Πέλλας το πιο σημαντικό υποκριτήριο του κριτηρίου έλλειψη παιδείας είναι η επιχειρηματική ηθική που έλαβε τιμή 0,072 και ακολουθεί το υποκριτήριο μορφωτικό επίπεδο που έλαβε τιμή 0,057. Μικρή διαφορά στην τιμή τους πήραν τα υποκριτήρια κουλτούρα φορολογουμένων με τιμή 0,032 και φορολογική συνείδηση με τιμή 0,031.

Πίνακας 7.5.4: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Πολυπλοκότητα νομοθεσίας»

Πολυπλοκότητα Νομοθεσίας	0,256
Συχνές αλλαγές νόμων και μη εφαρμογής τους	0,065
«Παράθυρα» σε νόμους ή «Νόμιμες» απαλλαγές	0,073
Άγνοια ισχυόντων φορολογικών εγκυκλίων	0,068
Γραφειοκρατία	0,050

Διάγραμμα 7.5.3: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Πολυπλοκότητα νομοθεσίας»

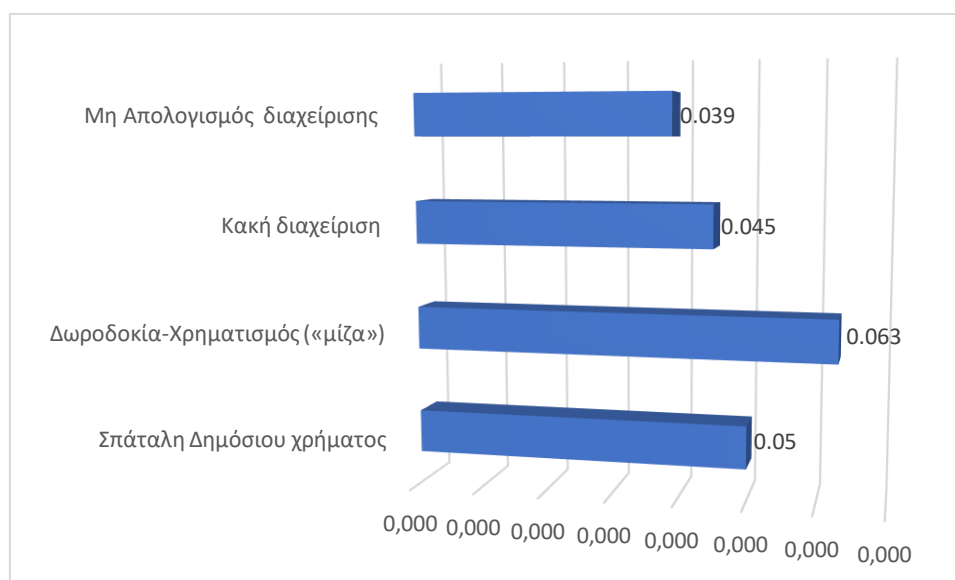

Για τους δημόσιους υπαλλήλους του Νομού Πέλλας το πιο σημαντικό υποκριτήριο του κριτηρίου πολυπλοκότητα νομοθεσίας είναι τα «παράθυρα» σε νόμους ή «νόμιμες» απαλλαγές που έλαβε τιμή 0,073. Ακολουθεί το υποκριτήριο άγνοια των ισχυόντων φορολογικών εγκυκλίων με τιμή 0,068 και λίγο μικρότερη τιμή 0,065 έλαβε το υποκριτήριο συχνές αλλαγές νόμων και μη εφαρμογή τους. Το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο είναι η γραφειοκρατία που έλαβε τιμή 0,05.

Πίνακας 7.5.5: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Αδιαφάνεια στη διαχείριση Δημοσίων εσόδων»

Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων	0,197
Σπάταλη Δημόσιου χρήματος	0,050
Δωροδοκία-Χρηματισμός («μίζα»)	0,063
Κακή διαχείριση	0,045
Μη Απολογισμός διαχείρισης	0,039

Διάγραμμα 7.5.4: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Αδιαφάνεια στη διαχείριση Δημοσίων εσόδων»

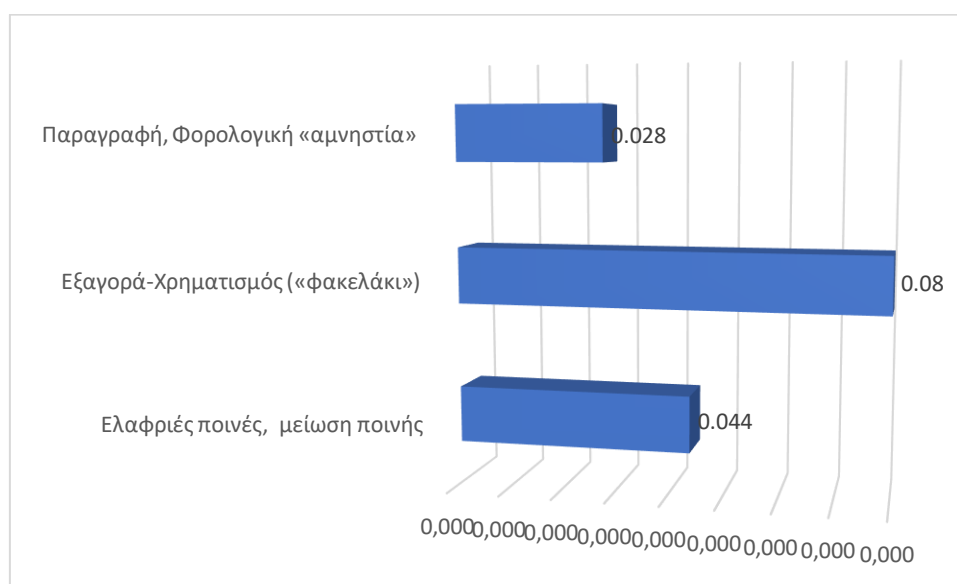

Για τους δημόσιους υπαλλήλους του Νομού Πέλλας το πιο σημαντικό υποκριτήριο του κριτηρίου Αδιαφάνεια στη διαχείριση Δημοσίων εσόδων είναι η δωροδοκία-χρηματισμός (μίζα) που έλαβε τιμή 0,063. Το δεύτερο σημαντικό υποκριτήριο είναι η σπατάλη του Δημόσιου χρήματος που έλαβε τιμή 0,050 ενώ η κακή διαχείριση ακολουθεί με τιμή 0,045. Το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο για τους δημόσιους υπαλλήλους του Νομού Πέλλας είναι ο μη απολογισμός διαχείρισης που έλαβε τιμή 0,039.

Πίνακας 7.5.6: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Ατιμωρησία»

<i>Ατιμωρησία</i>	0,152
Ελαφριές ποινές, μείωση ποινής	0,044
Εξαγορά-Χρηματισμός («φακελάκι»)	0,080
Παραγραφή, Φορολογική «αμνηστία»	0,028

Διάγραμμα 7.5.5: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Ατιμωρησία»

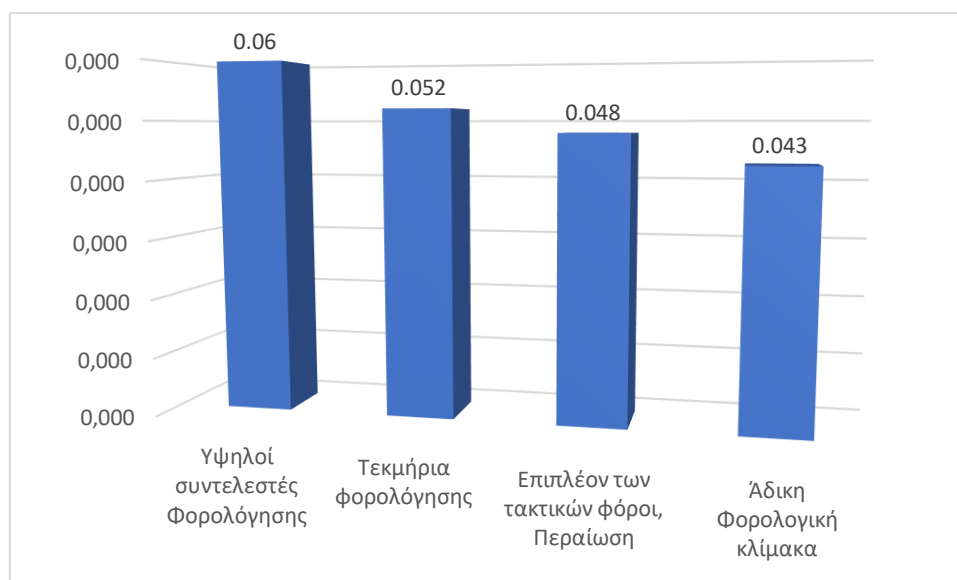
Για τους δημόσιους υπαλλήλους του Νομού Πέλλας το πιο σημαντικό υποκριτήριο του κριτηρίου Ατιμωρησία είναι η εξαγορά-χρηματισμός (φακελάκι) που έλαβε τιμή 0,08. Ακολουθεί το υποκριτήριο ελαφριές ποινές, μείωση ποινής που έλαβε τιμή 0,044. Το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο για τους δημόσιους υπαλλήλους του Νομού Πέλλας είναι η παραγραφή, φορολογική «αμνηστία» που έλαβε τιμή 0,028.

Για τους δημόσιους υπαλλήλους του Νομού Πέλλας το πιο σημαντικό υποκριτήριο του κριτηρίου «Υπερβολική φορολόγηση», όπως παρατηρούμε στον παρακάτω πίνακα και διάγραμμα, είναι οι υψηλοί συντελεστές φορολόγησης που έλαβαν τιμή 0,060. Ακολουθούν τα υποκριτήρια τεκμήρια φορολόγησης που έλαβαν τιμή 0,052 και οι επιπλέον των τακτικών φόροι, περαίωση που έλαβαν τιμή 0,048. Το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο για τους δημόσιους υπαλλήλους του Νομού Πέλλας είναι η άδικη φορολογική κλίμακα που έλαβε τιμή 0,043.

Πίνακας 7.5.7: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Υπερβολική φορολόγηση»

Υπερβολική φορολόγηση	0,203
Υψηλοί συντελεστές Φορολόγησης	0,060
Τεκμήρια φορολόγησης	0,052
Επιπλέον των τακτικών φόροι, Περαιώση	0,048
Άδικη Φορολογική κλίμακα	0,043

Διάγραμμα 7.5.6: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Υπερβολική φορολόγηση»

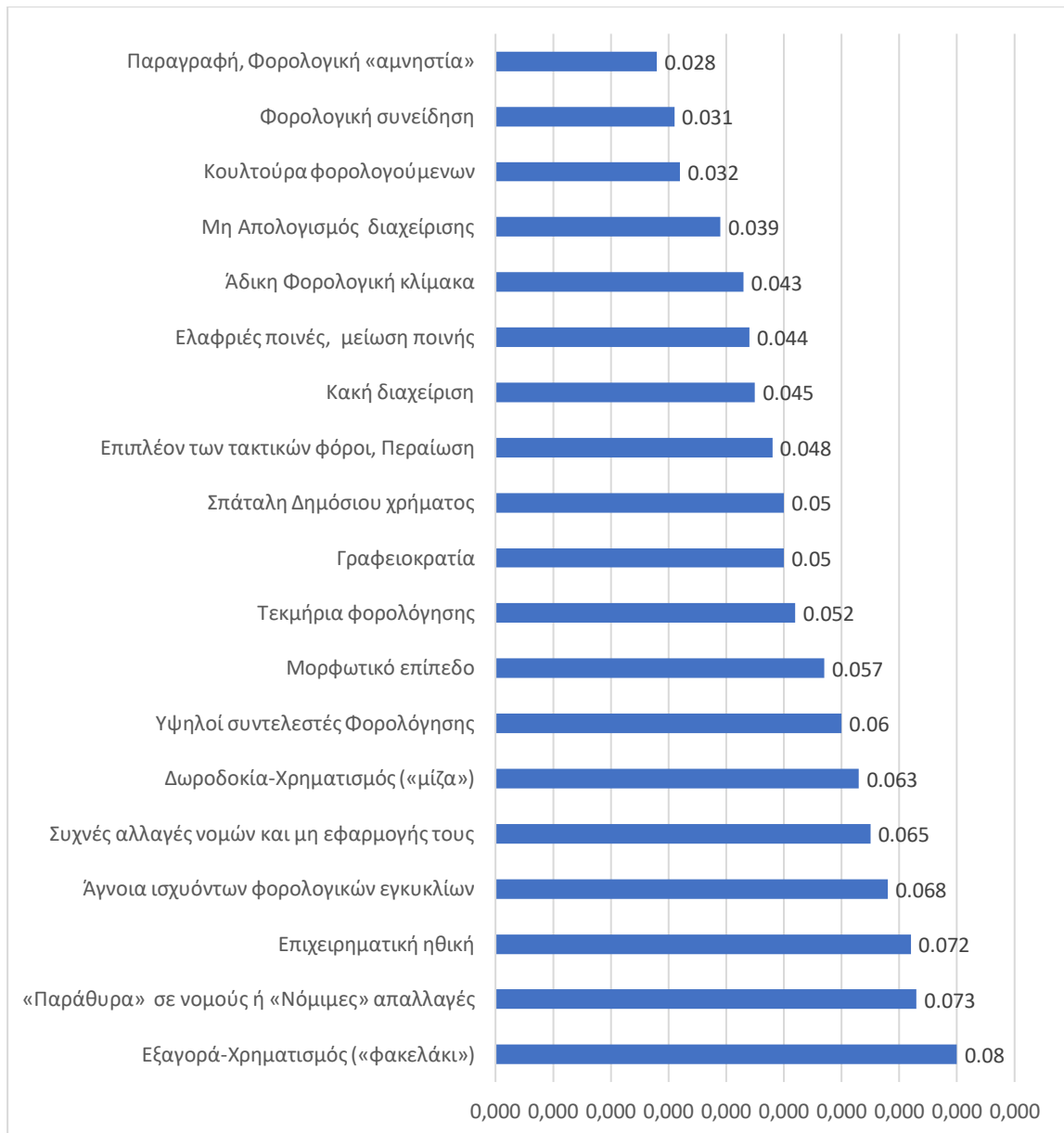
7.5.1 Τα σημαντικότερα και τα λιγότερα σημαντικά υποκριτήρια των Δημοσίων υπαλλήλων του νομού Πέλλας

Στον παρακάτω πίνακα και το αντίστοιχο διάγραμμα καταγράφονται με σειρά σημαντικότητας τα υποκριτήρια όλων των κριτηρίων όπως δηλώθηκαν από τους δημόσιους υπαλλήλους του Νομού Πέλλας

Πίνακας 7.5.8: Τα σημαντικότερα και τα λιγότερα σημαντικά υποκριτήρια

Εξαγορά-Χρηματισμός («φακελάκι»)	0,080
«Παράθυρα» σε νομούς ή «Νόμιμες» απαλλαγές	0,073
Επιχειρηματική ηθική	0,072
Άγνοια ισχυόντων φορολογικών εγκυκλίων	0,068
Συχνές αλλαγές νομών και μη εφαρμογής τους	0,065
Δωροδοκία-Χρηματισμός («μίζα»)	0,063
Υψηλοί συντελεστές Φορολόγησης	0,060
Μορφωτικό επίπεδο	0,057
Τεκμήρια φορολόγησης	0,052
Γραφειοκρατία	0,050
Σπάταλη Δημόσιου χρήματος	0,050
Επιπλέον των τακτικών φόροι, Περαιώση	0,048
Κακή διαχείριση	0,045
Ελαφριές ποινές, μείωση ποινής	0,044
Άδικη Φορολογική κλίμακα	0,043
Μη Απολογισμός διαχείρισης	0,039
Κουλτούρα φορολογούμενων	0,032
Φορολογική συνείδηση	0,031
Παραγραφή, Φορολογική «αμνηστία»	0,028

Διάγραμμα 7.5.7: Τα σημαντικότερα και τα λιγότερα σημαντικά υποκριτήρια

Διαπιστώνεται ότι οι δημόσιοι υπάλληλοι του Νομού Πέλλας θεωρούν ως το πιο σημαντικό υποκριτήριο την εξαγορά-χρηματισμός (φακελάκι) που έλαβε τιμή 0,08 και ανήκει στο κριτήριο «Ατιμωρησία» το οποίο όμως το έχουν κατατάξει ως το λιγότερο σημαντικό. Επίσης, ως δεύτερο σημαντικό υποκριτήριο έθεσαν τα παράθυρα σε νόμους ή νόμιμες απαλλαγές που έλαβε τιμή 0,073 και που ανήκει στο κριτήριο «πολυπλοκότητα νομοθεσίας» το οποίο έχουν κατατάξει στην πρώτη θέση. Ως τρίτο σημαντικό υποκριτήριο έθεσαν την επιχειρηματική ηθική που έλαβε τιμή 0,072 και που ανήκει στο κριτήριο «Έλλειψη παιδείας» το οποίο έχουν κατατάξει τέταρτο.

Το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο για τους δημόσιους υπαλλήλους του Νομού Πέλλας είναι η παραγραφή, φορολογική αμνηστία που έλαβε τιμή 0,028 και που ανήκει στο κριτήριο «Ατιμωρησία» το οποίο έχουν κατατάξει ως το λιγότερο σημαντικό. Ακολουθεί το υποκριτήριο φορολογική συνείδηση που έλαβε τιμή 0,030 και που ανήκει στο κριτήριο «Έλλειψη παιδείας» το οποίο έχουν κατατάξει ως τέταρτο.

7.6 Τα αποτελέσματα της έρευνας για τους Εκπαιδευτικούς του Νομού Πέλλας

Στον παρακάτω πίνακα καταγράφονται τα αποτελέσματα των κριτηρίων και υποκριτηρίων των απόψεων των εκπαιδευτικών του νομού Πέλλας. Οι τιμές έχουν καταγραφεί σε Local και Global. Οι τιμές που θα χρησιμοποιηθούν για την εξαγωγή των συμπερασμάτων είναι για τα Κριτήρια οι τιμές Local για τα υποκριτήρια οι τιμές Global.

Πίνακας 7.6.1: Κριτήρια και υποκριτήρια για φοροδιαφυγή και φοροαπαλλαγή των Εκπαιδευτικών του Νομού Πέλλας

						<i>Local</i>	<i>Global</i>
<i>Έλλειψη παιδείας</i>						0,265	0,265
	Επιχειρηματική ηθική					0,372	0,099
	Φορολογική συνείδηση					0,194	0,051
	Μορφωτικό επίπεδο					0,209	0,055
	Κουλτούρα φορολογούμενων					0,225	0,060
<i>Πολυπλοκότητα Νομοθεσίας</i>						0,239	0,239
	Συχνές αλλαγές νομών και μη εφαρμογής τους					0,307	0,074
	«Παράθυρα» σε νομούς ή «Νόμιμες» απαλλαγές					0,252	0,060
	Άγνοια ισχυόντων φορολογικών εγκυκλίων					0,273	0,065
	Γραφειοκρατία					0,168	0,040
<i>Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων</i>						0,201	0,201
	Σπάταλη Δημόσιου χρήματος					0,281	0,056

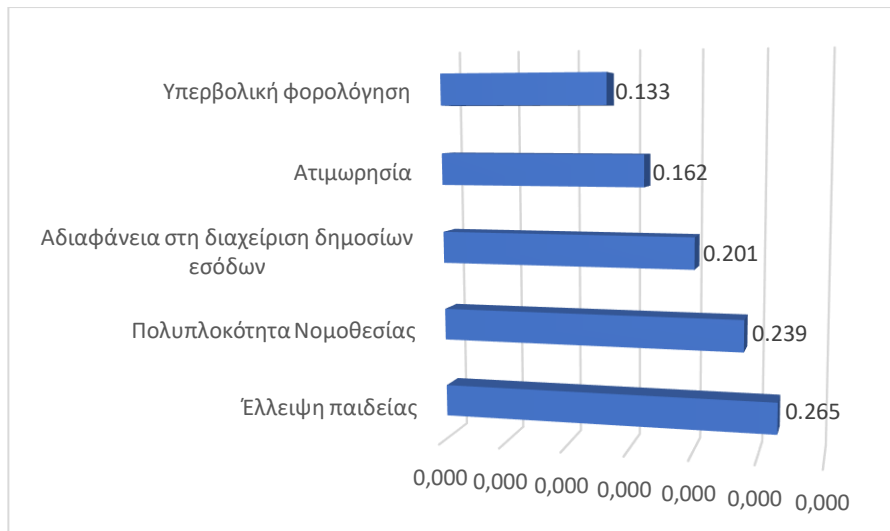
	Δωροδοκία-Χρηματισμός («μίζα»)				0,303	0,062
	Κακή διαχείριση				0,251	0,050
	Μη Απολογισμός διαχείρισης				0,165	0,033
<i>Ατιμωρησία</i>					0,162	0,162
	Ελαφριές ποινές, μείωση ποινής				0,326	0,053
	Εξαγορά-Χρηματισμός («φακελάκι»)				0,443	0,072
	Παραγραφή, Φορολογική «αμνηστία»				0,231	0,037
<i>Υπερβολική φορολόγηση</i>					0,133	0,133
	Υψηλοί συντελεστές Φορολόγησης				0,373	0,050
	Τεκμήρια φορολόγησης				0,192	0,025
	Επιπλέον των τακτικών φόροι, Περαίωση				0,224	0,030
	Άδικη Φορολογική κλίμακα				0,211	0,028

Από την έρευνα διαπιστώθηκε ότι οι εκπαιδευτικοί του νομού Πέλλας θεωρούν ότι το πιο σημαντικό κριτήριο για την φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή είναι η έλλειψη παιδείας που έλαβε τιμή 0,265. Ακολουθεί η πολυπλοκότητα της νομοθεσίας που έλαβε τιμή 0,239, η αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων που έλαβε τιμή 0,201 και η ατιμωρησία που έλαβε τιμή 0,162. Το λιγότερο σημαντικό κριτήριο για τους εκπαιδευτικούς η υπερβολική φορολόγηση που έλαβε τιμή 0,133. .

Πίνακας 7.6.2: Βαρύτητα των κριτηρίων για τους δημοσίους υπαλλήλους

Έλλειψη παιδείας	0,265
Πολυπλοκότητα Νομοθεσίας	0,239
Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων	0,201
Ατιμωρησία	0,162
Υπερβολική φορολόγηση	0,133

Διάγραμμα 7.6.1: Βαρύτητα των κριτηρίων για τους δημοσίους υπαλλήλους

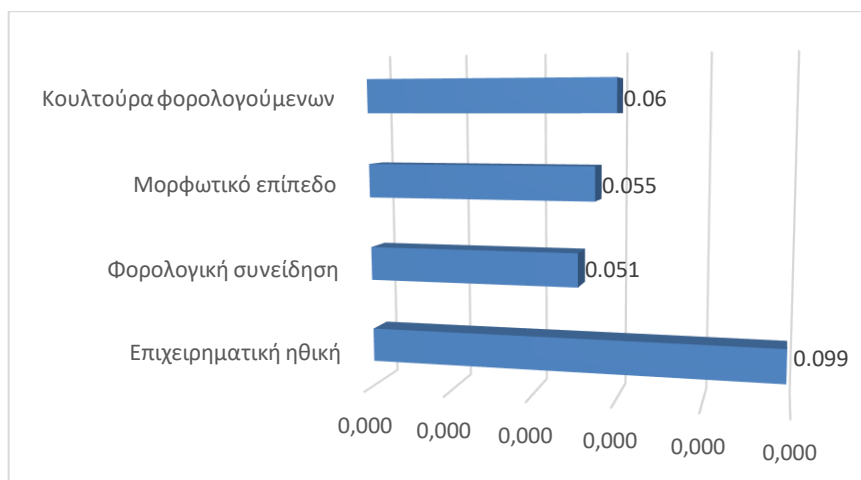
Στη συνέχεια θα καταγραφεί και αναλυθεί η άποψη των δημοσίων υπαλλήλων του Νομού Πέλλας σχετικά με τα υποκριτήρια του κάθε κριτηρίου.

Για τους εκπαιδευτικούς του Νομού Πέλλας το πιο σημαντικό υποκριτήριο του κριτηρίου έλλειψη παιδείας είναι η επιχειρηματική ηθική που έλαβε τιμή 0,099 και ακολουθεί το υποκριτήριο κουλτούρα φορολογουμένων με τιμή 0,060. Ως τρίτο υποκριτήριο έθεσαν το μορφωτικό επίπεδο που έλαβε τιμή 0,055. Το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο του κριτηρίου έλλειψη παιδείας είναι για τους εκπαιδευτικούς η φορολογική συνείδηση που έλαβε τιμή 0,051.

Πίνακας 7.6.3: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Έλλειψη παιδείας»

Έλλειψη παιδείας	0,265
Επιχειρηματική ηθική	0,099
Φορολογική συνείδηση	0,051
Μορφωτικό επίπεδο	0,055
Κουλτούρα φορολογούμενων	0,060

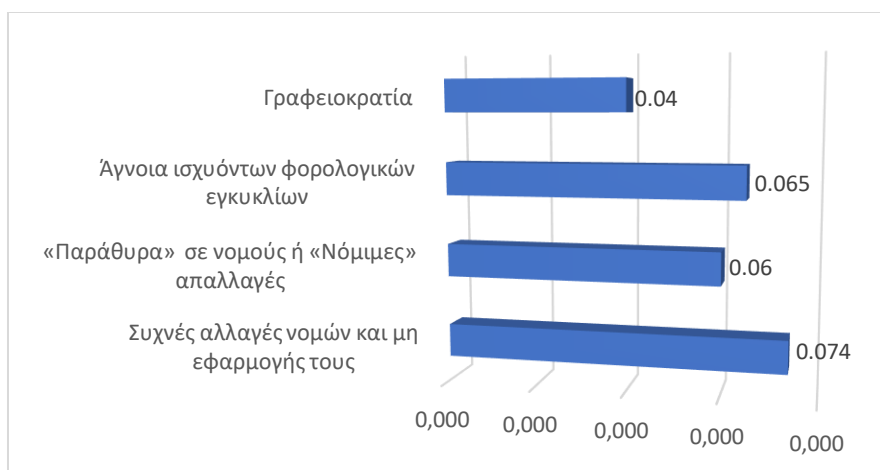
Διάγραμμα 7.6.2: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Έλλειψη παιδείας»

Πίνακας 7.6.4: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Πολυπλοκότητα νομοθεσίας»

<i>Πολυπλοκότητα Νομοθεσίας</i>	0,239
Συχνές αλλαγές νομών και μη εφαρμογής τους	0,074
«Παράθυρα» σε νομούς ή «Νόμιμες» απαλλαγές	0,060
Άγνοια ισχυόντων φορολογικών εγκυκλίων	0,065
Γραφειοκρατία	0,040

Διάγραμμα 7.6.3: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Πολυπλοκότητα νομοθεσίας»

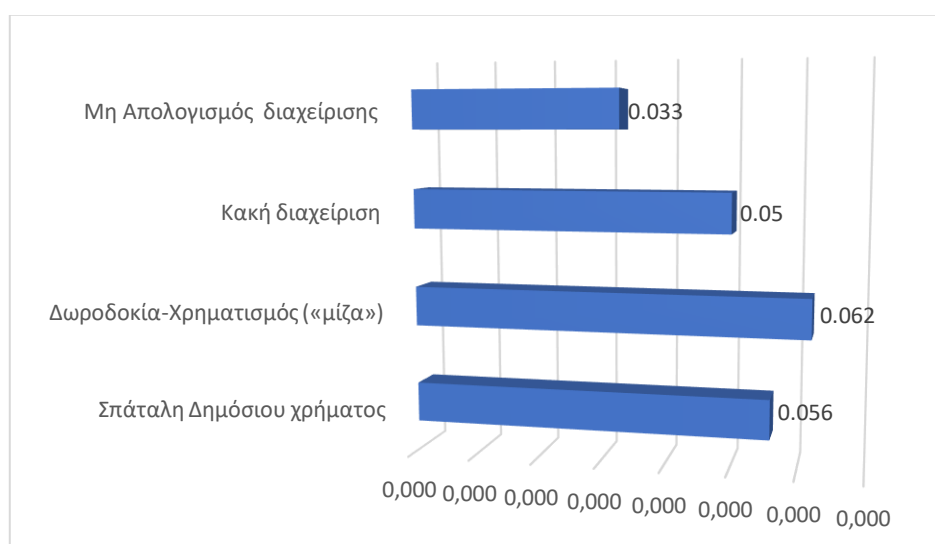

Για τους εκπαιδευτικούς του Νομού Πέλλας το πιο σημαντικό υποκριτήριο του κριτηρίου πολυπλοκότητα νομοθεσίας είναι οι συχνές αλλαγές νόμων και μη εφαρμογή τους που έλαβε τιμή 0,074. Ως δεύτερο σημαντικό υποκριτήριο είναι το υποκριτήριο άγνοια των ισχυόντων φορολογικών εγκυκλίων με τιμή 0,065 και λίγο μικρότερη τιμή 0,065 έλαβε το υποκριτήριο παράθυρα σε νόμους ή νόμιμες απαλλαγές. Το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο είναι η γραφειοκρατία που έλαβε τιμή 0,04.

Πίνακας 7.6.5: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Αδιαφάνεια στη διαχείριση Δημοσίων εσόδων»

<i>Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων</i>	0,201
Σπάταλη Δημόσιου χρήματος	0,056
Δωροδοκία-Χρηματισμός («μίζα»)	0,062
Κακή διαχείριση	0,050
Μη Απολογισμός διαχείρισης	0,033

Διάγραμμα 7.6.4: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Αδιαφάνεια στη διαχείριση Δημοσίων εσόδων»

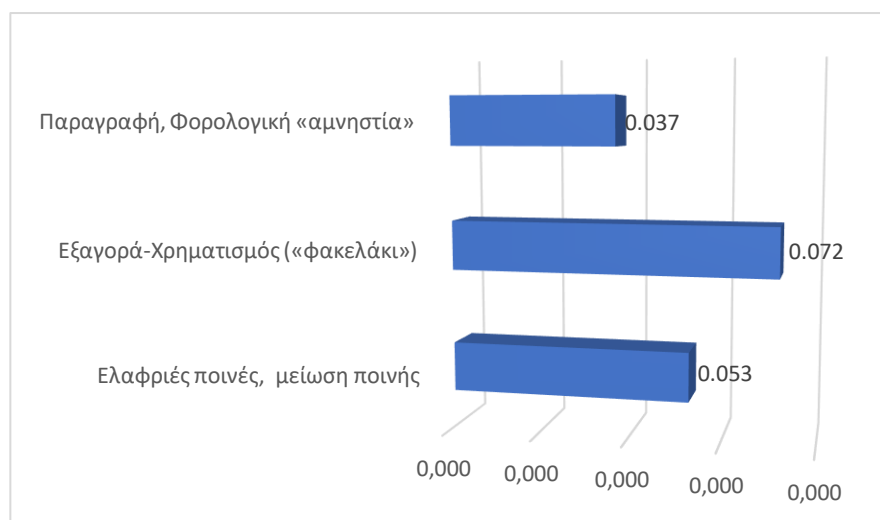
Για τους εκπαιδευτικούς του Νομού Πέλλας το πιο σημαντικό υποκριτήριο του κριτηρίου Αδιαφάνεια στη διαχείριση Δημοσίων εσόδων είναι η δωροδοκία-

χρηματισμός (μίζα) που έλαβε τιμή 0,062. Το δεύτερο σημαντικό υποκριτήριο είναι η σπατάλη του Δημόσιου χρήματος που έλαβε τιμή 0,056 ενώ η κακή διαχείριση ακολουθεί με τιμή 0,050. Το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο για τους εκπαιδευτικούς του Νομού Πέλλας είναι ο μη απολογισμός διαχείρισης που έλαβε τιμή 0,033.

Πίνακας 7.6.6: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Ατιμωρησία»

<i>Ατιμωρησία</i>	0,162
Ελαφριές ποινές, μείωση ποινής	0,053
Εξαγορά-Χρηματισμός («φακελάκι»)	0,072
Παραγραφή, Φορολογική «αμνηστία»	0,037

Διάγραμμα 7.6.5: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Ατιμωρησία»

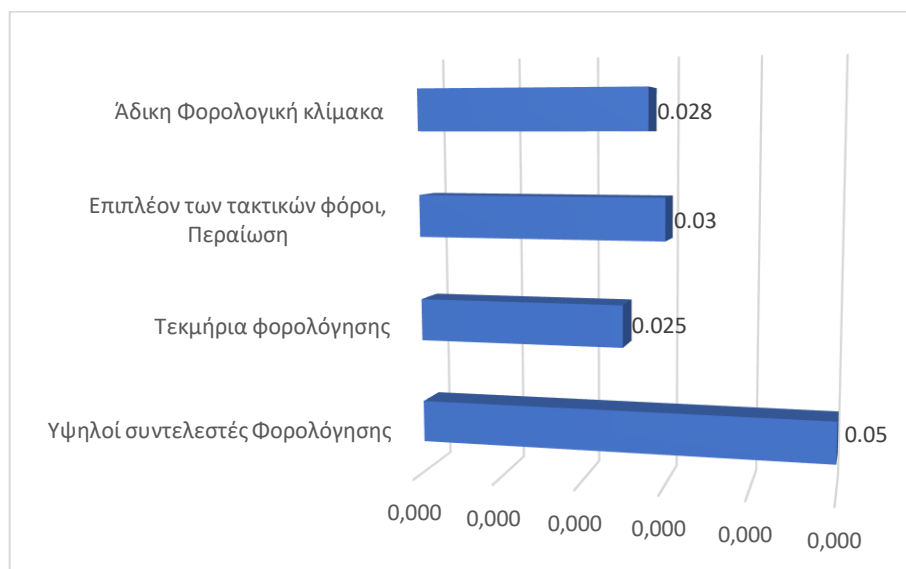

Για τους εκπαιδευτικούς του Νομού Πέλλας το πιο σημαντικό υποκριτήριο του κριτηρίου Ατιμωρησία είναι η εξαγορά-χρηματισμός (φακελάκι) που έλαβε τιμή 0,072. Ακολουθεί το υποκριτήριο ελαφριές ποινές, μείωση ποινής που έλαβε τιμή 0,053. Το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο για τους εκπαιδευτικούς του Νομού Πέλλας είναι η παραγραφή, φορολογική «αμνηστία» που έλαβε τιμή 0,037.

Πίνακας 7.6.7: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Υπερβολική φορολόγηση»

<i>Υπερβολική φορολόγηση</i>	0,133
Υψηλοί συντελεστές Φορολόγησης	0,050
Τεκμήρια φορολόγησης	0,025
Επιπλέον των τακτικών φόροι, Περαιώση	0,030
Άδικη Φορολογική κλίμακα	0,028

Διάγραμμα 7.6.6: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Υπερβολική φορολόγηση»

Για τους εκπαιδευτικούς του Νομού Πέλλας το πιο σημαντικό υποκριτήριο του κριτηρίου «Υπερβολική φορολόγηση» είναι οι υψηλοί συντελεστές φορολόγησης που έλαβαν τιμή 0,050. Ως δεύτερο σημαντικό υποκριτήριο έθεσαν τους επιπλέον των τακτικών φόροι, περαιώση που έλαβαν τιμή 0,030. Ως τρίτο σημαντικό υποκριτήριο τέθηκε η η άδικη φορολογική κλίμακα που έλαβε τιμή 0,030. Το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο για τους εκπαιδευτικούς του Νομού Πέλλας είναι τα τεκμήρια φορολόγησης που έλαβαν τιμή 0,028.

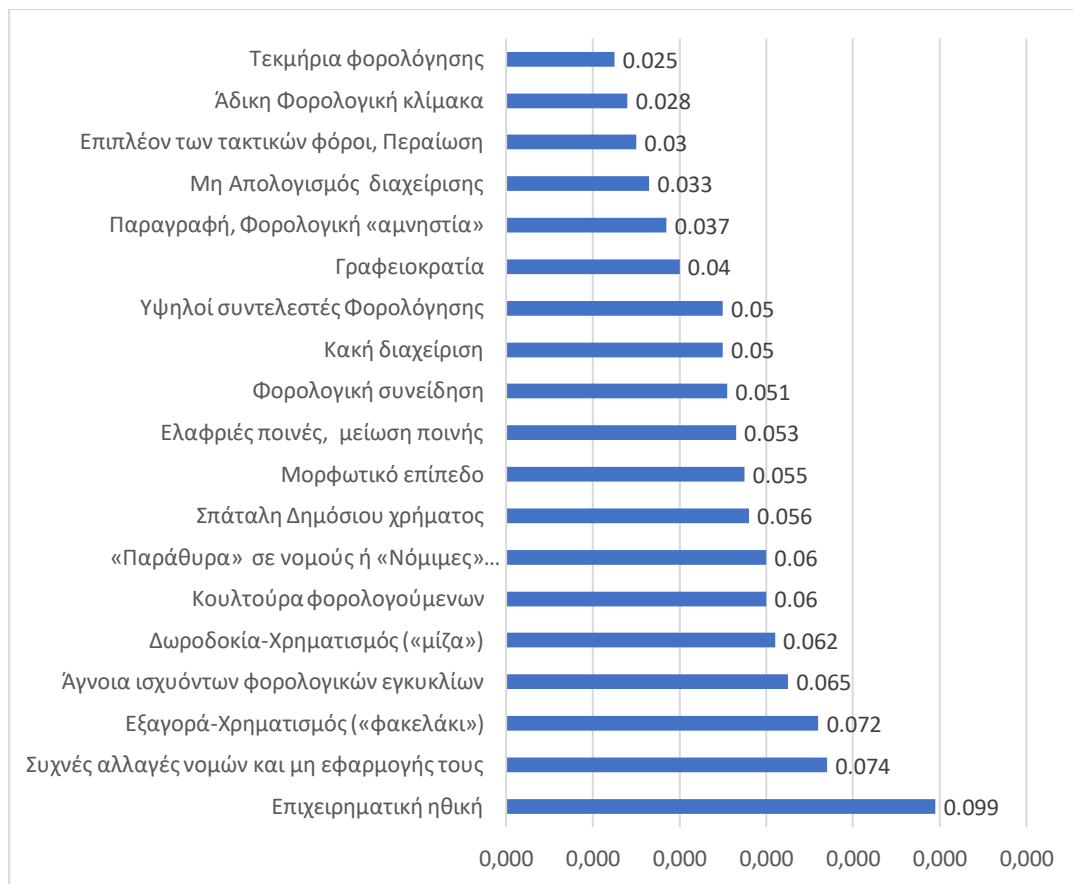
7.6.1 Τα σημαντικότερα και τα λιγότερα σημαντικά υποκριτήρια των εκπαιδευτικών του νομού Πέλλας

Στον παρακάτω πίνακα και το αντίστοιχο διάγραμμα καταγράφονται με σειρά σημαντικότητας τα υποκριτήρια όλων των κριτηρίων όπως δηλώθηκαν από τους δημόσιους υπαλλήλους του Νομού Πέλλας

Πίνακας 7.6.8: Τα σημαντικότερα και τα λιγότερα σημαντικά υποκριτήρια

Επιχειρηματική ηθική	0,099
Συχνές αλλαγές νομών και μη εφαρμογής τους	0,074
Εξαγορά-Χρηματισμός («φακελάκι»)	0,072
Άγνοια ισχυόντων φορολογικών εγκυκλίων	0,065
Δωροδοκία-Χρηματισμός («μίζα»)	0,062
Κουλτούρα φορολογούμενων	0,060
«Παράθυρα» σε νομούς ή «Νόμιμες» απαλλαγές	0,060
Σπάταλη Δημόσιου χρήματος	0,056
Μορφωτικό επίπεδο	0,055
Ελαφριές ποινές, μείωση ποινής	0,053
Φορολογική συνείδηση	0,051
Κακή διαχείριση	0,050
Υψηλοί συντελεστές Φορολόγησης	0,050
Γραφειοκρατία	0,040
Παραγραφή, Φορολογική «αμνηστία»	0,037
Μη Απολογισμός διαχείρισης	0,033
Επιπλέον των τακτικών φόροι, Περαιώση	0,030
Άδικη Φορολογική κλίμακα	0,028
Τεκμήρια φορολόγησης	0,025

Διάγραμμα 7.6.7: Τα σημαντικότερα και τα λιγότερα σημαντικά υποκριτήρια

Διαπιστώνεται ότι οι εκπαιδευτικοί του Νομού Πέλλας θεωρούν ως το πιο σημαντικό υποκριτήριο την επιχειρηματική ηθική που έλαβε τιμή 0,099 και ανήκει στο κριτήριο «Έλλειψη παιδείας» το οποίο είναι το πιο σημαντικό για αυτούς. Επίσης ως δεύτερο σημαντικό υποκριτήριο έθεσαν τις συχνές αλλαγές νόμων και τη μη εφαρμογή τους που έλαβε τιμή 0,074 και ανήκει στο κριτήριο «Πολυπλοκότητα νομοθεσίας» που το έχουν ως δεύτερο σημαντικό. Ως τρίτο σημαντικό υποκριτήριο έθεσαν την την άγνοια των ισχυόντων φορολογικών εγκυκλίων που έλαβε τιμή 0,065 και ανήκει στο κριτήριο «Πολυπλοκότητα νομοθεσίας» το οποίο το έχουν κατατάξει ως το δεύτερο σημαντικό.

Το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο για τους εκπαιδευτικούς του Νομού Πέλλας είναι τα τεκμήρια φορολόγησης που έλαβε τιμή 0,025 και που ανήκει στο κριτήριο «Υπερβολική φορολόγηση» το οποίο έχουν κατατάξει ως το λιγότερο σημαντικό. Ακολουθεί το υποκριτήριο άδικη φορολογική κλίμακα που έλαβε τιμή 0,028 και που ανήκει στο κριτήριο «Υπερβολική φορολόγηση» το οποίο έχουν κατατάξει ως το λιγότερο σημαντικό.

7.7 Τα αποτελέσματα της έρευνας για τους Τραπεζικούς υπαλλήλους του Νομού Πέλλας

Στον παρακάτω πίνακα καταγράφονται τα αποτελέσματα των κριτηρίων και υποκριτηρίων των απόψεων των τραπεζικών υπαλλήλων του νομού Πέλλας. Οι τιμές έχουν καταγραφεί σε Local και Global. Οι τιμές που θα χρησιμοποιηθούν για την εξαγωγή των συμπερασμάτων είναι για τα Κριτήρια οι τιμές Local για τα υποκριτήρια οι τιμές Global.

Πίνακας 7.7.1: Κριτήρια και υποκριτήρια για φοροδιαφυγή και φοροαπαλλαγή των τραπεζικών υπαλλήλων του Νομού Πέλλας

<i>Έλλειψη παιδείας</i>						0,204	0,204
	Επιχειρηματική ηθική					0,323	0,066
	Φορολογική συνείδηση					0,279	0,057
	Μορφωτικό επίπεδο					0,167	0,034
	Κουλτούρα φορολογούμενων					0,231	0,047
<i>Πολυπλοκότητα Νομοθεσίας</i>						0,236	0,236
	Συχνές αλλαγές νομών και μη εφαρμογής τους					0,250	0,059
	«Παράθυρα» σε νομούς ή «Νόμιμες» απαλλαγές					0,269	0,063
	Άγνοια ισχυόντων φορολογικών εγκυκλίων					0,254	0,060
	Γραφειοκρατία					0,227	0,054
<i>Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων</i>						0,162	0,162
	Σπάταλη Δημόσιου χρήματος					0,319	0,052
	Δωροδοκία-Χρηματισμός («μίζα»)					0,226	0,037
	Κακή διαχείριση					0,252	0,041
	Μη Απολογισμός διαχείρισης					0,203	0,032
<i>Ατιμωρησία</i>						0,191	0,191

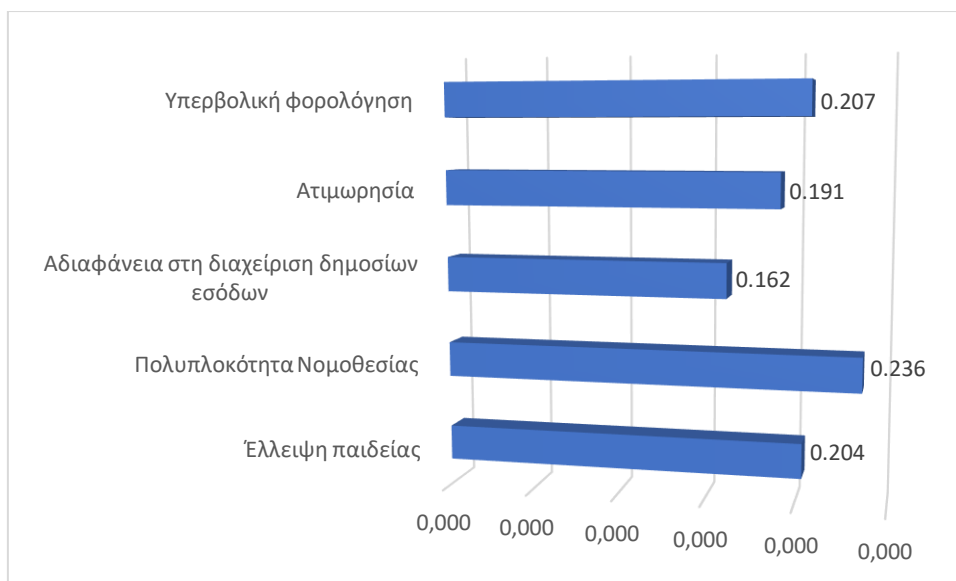
	Ελαφριές ποινές, μείωση ποινής			0,287	0,055
	Εξαγορά-Χρηματισμός («φακελάκι»)			0,437	0,083
	Παραγραφή, Φορολογική «αμνηστία»			0,276	0,053
Υπερβολική φορολόγηση				0,207	0,207
	Υψηλοί συντελεστές Φορολόγησης			0,285	0,059
	Τεκμήρια φορολόγησης			0,187	0,039
	Επιπλέον των τακτικών φόροι, Περαίωση			0,260	0,054
	Άδικη Φορολογική κλίμακα			0,268	0,055

Από την έρευνα διαπιστώθηκε ότι οι τραπεζικοί υπάλληλοι του νομού Πέλλας θεωρούν ότι το πιο σημαντικό κριτήριο για την φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή είναι η πολυπλοκότητα της Νομοθεσίας που έλαβε τιμή 0,236. Ακολουθεί η υπερβολική φορολόγηση που έλαβε τιμή 0,207 και με μικρή διαφορά στην τιμή η έλλειψη παιδείας που έλαβε τιμή 0,204. Ως τέταρτο σημαντικό κριτήριο τέθηκε η ατιμωρησία που έλαβε τιμή 0,162. Το λιγότερο σημαντικό κριτήριο για τους τραπεζικούς υπαλλήλους είναι η ατιμωρησία που έλαβε τιμή 0,191.

Πίνακας 7.7.2: Βαρύτητα των κριτηρίων για τους τραπεζικούς υπαλλήλους

Έλλειψη παιδείας	0,204
Πολυπλοκότητα Νομοθεσίας	0,236
Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων	0,162
Ατιμωρησία	0,191
Υπερβολική φορολόγηση	0,207

Διάγραμμα 7.7.1: Βαρύτητα των κριτηρίων για τους τραπεζικούς υπαλλήλους

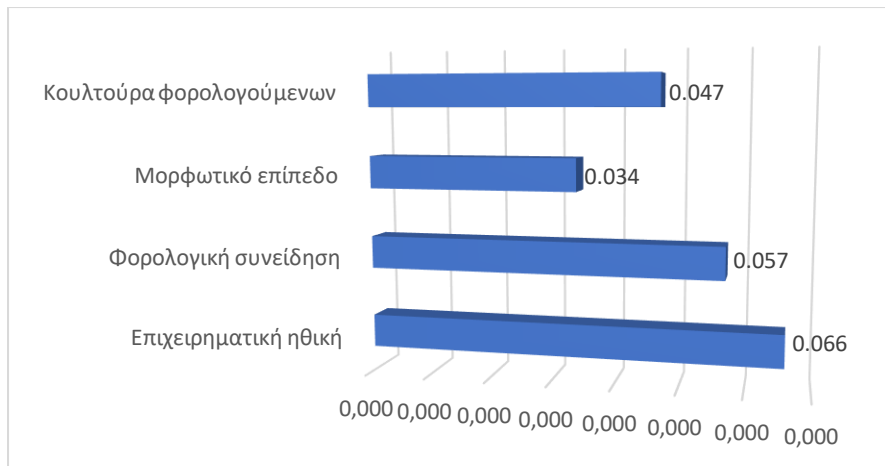
Στη συνέχεια θα καταγραφεί και αναλυθεί η άποψη των τραπεζικών υπαλλήλων του Νομού Πέλλας σχετικά με τα υποκριτήρια του κάθε κριτηρίου.

Για τους τραπεζικούς υπαλλήλους του Νομού Πέλλας το πιο σημαντικό υποκριτήριο του κριτηρίου έλλειψη παιδείας είναι η επιχειρηματική ηθική που έλαβε τιμή 0,066 και ακολουθεί το υποκριτήριο φορολογική συνείδηση με τιμή 0,057. Ως τρίτο σημαντικό υποκριτήριο τέθηκε η κουλτούρα των φορολογουμένων που έλαβε τιμή 0,047. Το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο για τους τραπεζικούς υπαλλήλους είναι το μορφωτικό επίπεδο που έλαβε τιμή 0,034.

Πίνακας 7.7.3: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Έλλειψη παιδείας»

Έλλειψη παιδείας		0,204
	Επιχειρηματική ηθική	0,066
	Φορολογική συνείδηση	0,057
	Μορφωτικό επίπεδο	0,034
	Κουλτούρα φορολογούμενων	0,047

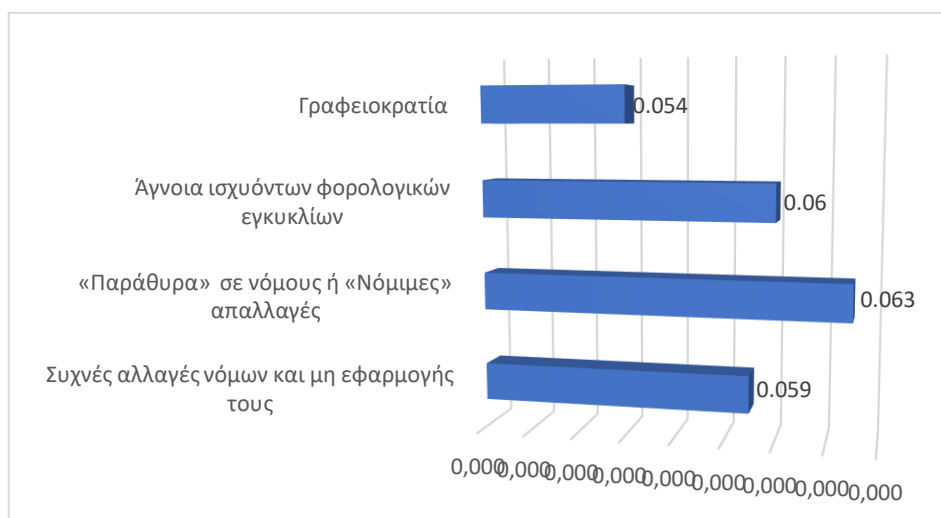
Διάγραμμα 7.7.2: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Έλλειψη παιδείας»

Πίνακας 7.7.4: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Πολυπλοκότητα νομοθεσίας»

Πολυπλοκότητα Νομοθεσίας	0,236
Συχνές αλλαγές νόμων και μη εφαρμογής τους	0,059
«Παράθυρα» σε νόμους ή «Νόμιμες» απαλλαγές	0,063
Άγνοια ισχυόντων φορολογικών εγκυκλίων	0,060
Γραφειοκρατία	0,054

Διάγραμμα 7.7.3: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Πολυπλοκότητα νομοθεσίας»

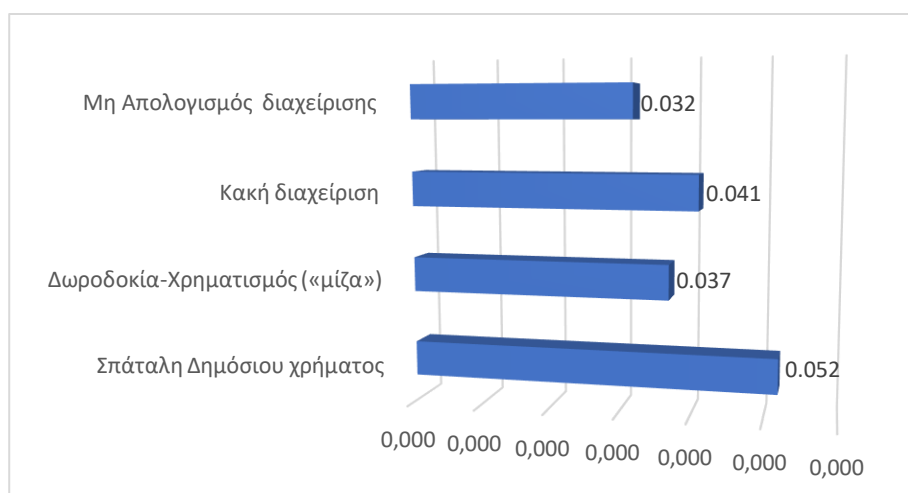
Για τους τραπεζικούς υπαλλήλους του Νομού Πέλλας το πιο σημαντικό υποκριτήριο του κριτηρίου πολυπλοκότητα νομοθεσίας είναι τα «παράθυρα» σε

νόμους ή «νόμιμες» απαλλαγές που έλαβε τιμή 0,063. Ακολουθεί το υποκριτήριο άγνοια των ισχυόντων φορολογικών εγκυκλίων με τιμή 0,060. Ως τρίτο σημαντικό υποκριτήριο τέθηκε οι συχνές αλλαγές νόμων και μη εφαρμογή τους που έλαβε τιμή 0,059. Το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο είναι η γραφειοκρατία που έλαβε τιμή 0,054.

Πίνακας 7.7.5: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Αδιαφάνεια στη διαχείριση Δημοσίων εσόδων»

Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων	0,162
Σπάταλη Δημόσιου χρήματος	0,052
Δωροδοκία-Χρηματισμός («μίζα»)	0,037
Κακή διαχείριση	0,041
Μη Απολογισμός διαχείρισης	0,032

Διάγραμμα 7.7.4: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Αδιαφάνεια στη διαχείριση Δημοσίων εσόδων»

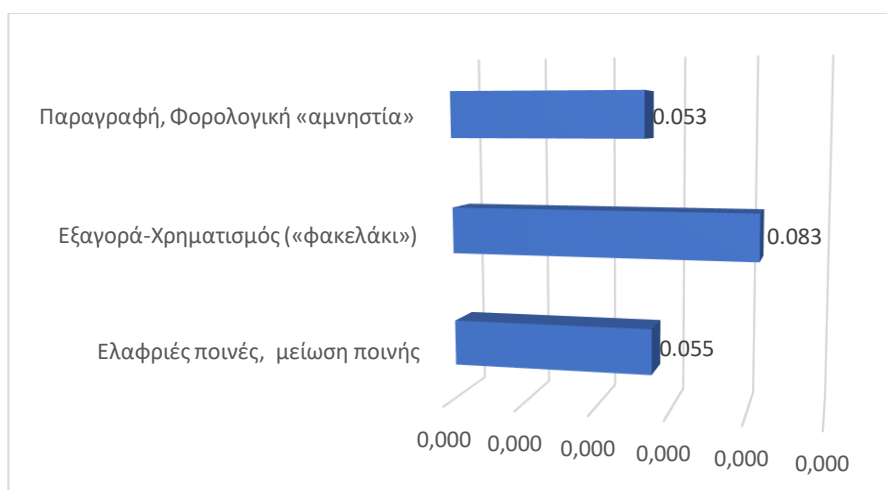
Για τους τραπεζικούς υπαλλήλους του Νομού Πέλλας το πιο σημαντικό υποκριτήριο του κριτηρίου Αδιαφάνεια στη διαχείριση Δημοσίων εσόδων είναι η σπατάλη Δημοσίου χρήματος που έλαβε τιμή 0,052. Το δεύτερο σημαντικό

υποκριτήριο είναι η κακή διαχείριση που έλαβε τιμή 0,041 ενώ η δωροδοκία-χρηματισμός (μίζα) έλαβε τιμή 0,037. Το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο για τους τραπεζικούς υπαλλήλους του Νομού Πέλλας είναι ο μη απολογισμός διαχείρισης που έλαβε τιμή 0,032.

Πίνακας 7.7.6: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Ατιμωρησία»

<i>Ατιμωρησία</i>	0,191
Ελαφριές ποινές, μείωση ποινής	0,055
Εξαγορά-Χρηματισμός («φακελάκι»)	0,083
Παραγραφή, Φορολογική «αμνηστία»	0,053

Διάγραμμα 7.7.5: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Ατιμωρησία»

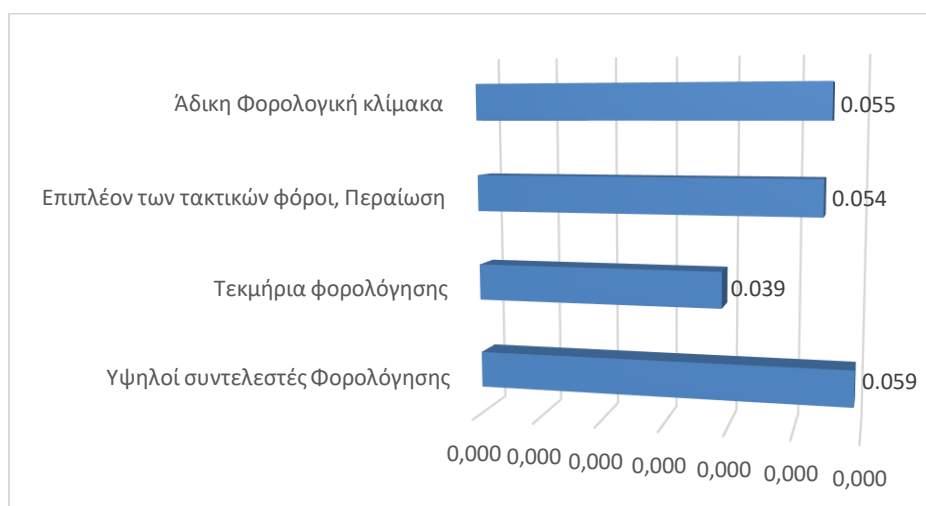

Για τους τραπεζικούς υπαλλήλους του Νομού Πέλλας το πιο σημαντικό υποκριτήριο του κριτηρίου Ατιμωρησία είναι η εξαγορά-χρηματισμός (φακελάκι) που έλαβε τιμή 0,083. Ακολουθεί το υποκριτήριο ελαφριές ποινές, μείωση ποινής που έλαβε τιμή 0,055. Το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο για τους τραπεζικούς υπαλλήλους του Νομού Πέλλας είναι η παραγραφή, φορολογική «αμνηστία» που έλαβε τιμή 0,053.

Πίνακας 7.7.7: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Υπερβολική φορολόγηση»

Υπερβολική φορολόγηση	0,207
Υψηλοί συντελεστές Φορολόγησης	0,059
Τεκμήρια φορολόγησης	0,039
Επιπλέον των τακτικών φόροι, Περαίωση	0,054
Άδικη Φορολογική κλίμακα	0,055

Διάγραμμα 7.7.6: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Υπερβολική φορολόγηση»

Για τους τραπεζικούς υπαλλήλους του Νομού Πέλλας το πιο σημαντικό υποκριτήριο του κριτηρίου «Υπερβολική φορολόγηση» είναι οι υψηλοί συντελεστές φορολόγησης που έλαβαν τιμή 0,059. Ακολουθούν τα υποκριτήρια άδικη φορολογική κλίμακα και οι επιπλέον των τακτικών φόροι, περαίωση που έλαβαν τιμή 0,055 και 0,054 αντίστοιχα. Το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο για τους τραπεζικούς υπαλλήλους του Νομού Πέλλας είναι τα τεκμήρια φορολόγησης που έλαβαν τιμή 0,039.

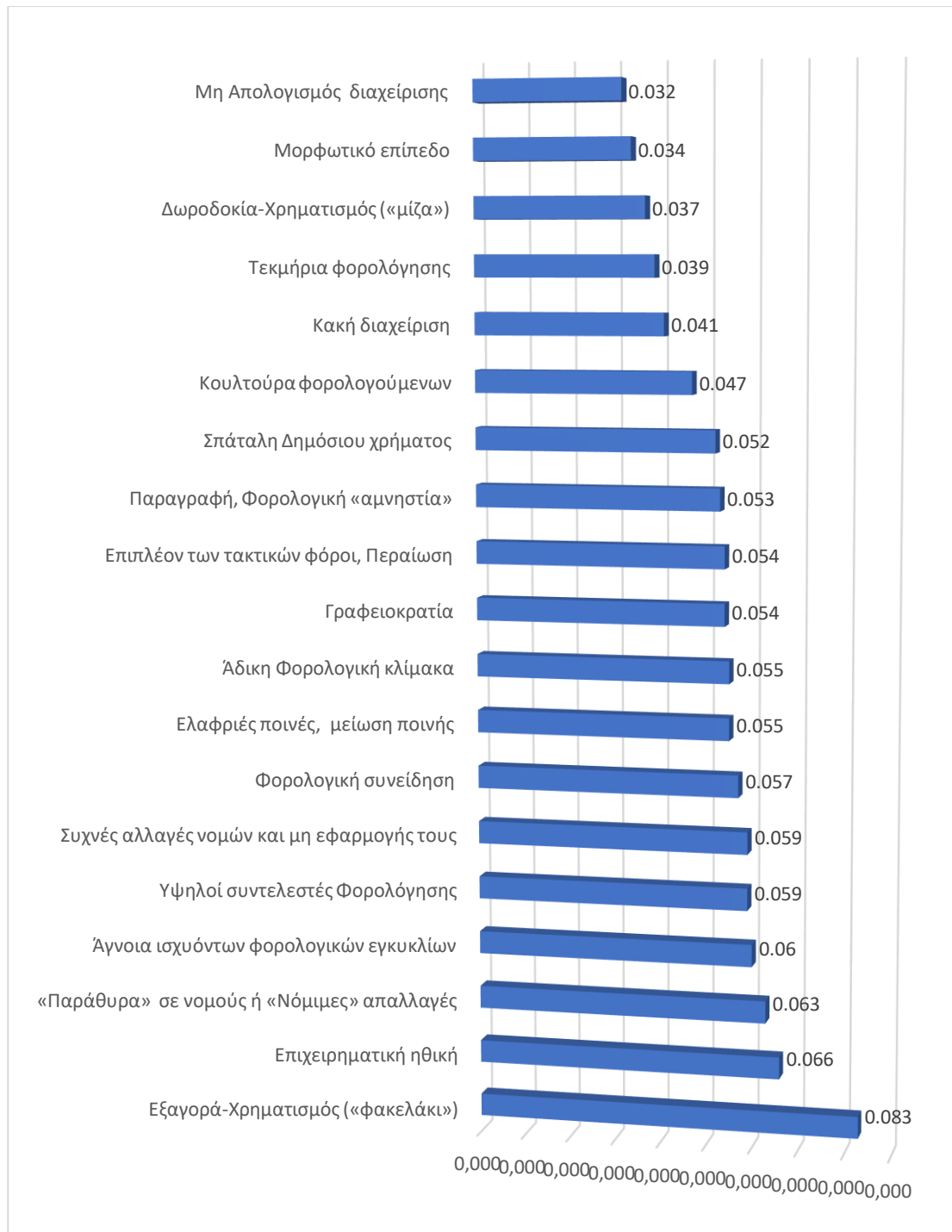
7.7.1 Τα σημαντικότερα και τα λιγότερα σημαντικά υποκριτήρια των τραπεζικών υπαλλήλων του νομού Πέλλας

Στον παρακάτω πίνακα και το αντίστοιχο διάγραμμα καταγράφονται με σειρά σημαντικότητας τα υποκριτήρια όλων των κριτηρίων όπως δηλώθηκαν από τους τραπεζικούς υπαλλήλους του Νομού Πέλλας

Πίνακας 7.7.8: Τα σημαντικότερα και τα λιγότερα σημαντικά υποκριτήρια

Εξαγορά-Χρηματισμός («φακελάκι»)	0,083
Επιχειρηματική ηθική	0,066
«Παράθυρα» σε νομούς ή «Νόμιμες» απαλλαγές	0,063
Άγνοια ισχυόντων φορολογικών εγκυκλίων	0,060
Υψηλοί συντελεστές Φορολόγησης	0,059
Συχνές αλλαγές νομών και μη εφαρμογής τους	0,059
Φορολογική συνείδηση	0,057
Ελαφριές ποινές, μείωση ποινής	0,055
Άδικη Φορολογική κλίμακα	0,055
Γραφειοκρατία	0,054
Επιπλέον των τακτικών φόροι, Περαίωση	0,054
Παραγραφή, Φορολογική «αμνηστία»	0,053
Σπάταλη Δημόσιου χρήματος	0,052
Κουλτούρα φορολογούμενων	0,047
Κακή διαχείριση	0,041
Τεκμήρια φορολόγησης	0,039
Δωροδοκία-Χρηματισμός («μίζα»)	0,037
Μορφωτικό επίπεδο	0,034
Μη Απολογισμός διαχείρισης	0,032

Διάγραμμα 7.7.7: Τα σημαντικότερα και τα λιγότερα σημαντικά υποκριτήρια

Διαπιστώνεται ότι οι τραπεζικοί υπάλληλοι του Νομού Πέλλας θεωρούν ως το πιο σημαντικό υποκριτήριο την εξαγορά-χρηματισμός («φακελάκι») που έλαβε τιμή 0,083 και ανήκει στο κριτήριο «Ατιμωρησία» το οποίο είναι το τέταρτο σημαντικό κριτήριο για αυτούς. Ως δεύτερο σημαντικό υποκριτήριο έθεσαν την επιχειρηματική ηθική που έλαβε τιμή 0,066 και ανήκει στο κριτήριο «Έλλειψη παιδείας» το οποίο το έχουν κατατάξει ως το τρίτο σημαντικό. Επίσης, ως τρίτο σημαντικό υποκριτήριο

έθεσαν τα «παράθυρα» σε νόμους ή «Νόμιμες» απαλλαγές που έλαβε τιμή 0,063 και που ανήκει στο κριτήριο «Πολυπλοκότητα νομοθεσίας» το οποίο έχουν κατατάξει ως το πιο σημαντικό.

Το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο για τους τραπεζικούς υπαλλήλους του Νομού Πέλλας είναι ο μη απολογισμός διαχείρισης που έλαβε τιμή 0,0332ω και που ανήκει στο κριτήριο «Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων» το οποίο έχουν κατατάξει ως το λιγότερο σημαντικό. Ακολουθεί το υποκριτήριο μορφωτικό επίπεδο που έλαβε τιμή 0,034 και που ανήκει στο κριτήριο «Έλλειψη παιδείας» το οποίο έχουν κατατάξει ως το τρίτο πιο σημαντικό.

7.8 Τα αποτελέσματα της έρευνας για τους Εφοριακούς του Νομού Πέλλας

Στον παρακάτω πίνακα καταγράφονται τα αποτελέσματα των κριτηρίων και υποκριτηρίων των απόψεων των δημοσίων υπαλλήλων του νομού Πέλλας. Οι τιμές έχουν καταγραφεί σε Local και Global. Οι τιμές που θα χρησιμοποιηθούν για την εξαγωγή των συμπερασμάτων είναι για τα Κριτήρια οι τιμές Local για τα υποκριτήρια οι τιμές Global

Πίνακας 7.8.1: Κριτήρια και υποκριτήρια για φοροδιαφυγή και φοροαπαλλαγή των Δημοσίων υπαλλήλων του Νομού Πέλλας

						<i>Local</i>	<i>Global</i>
<i>Έλλειψη παιδείας</i>						0,128	0,128
	Επιχειρηματική ηθική					0,296	0,038
	Φορολογική συνείδηση					0,190	0,025
	Μορφωτικό επίπεδο					0,183	0,023
	Κουλτούρα φορολογούμενων					0,331	0,042
<i>Πολυπλοκότητα Νομοθεσίας</i>						0,213	0,213

	Συχνές αλλαγές νομών και μη εφαρμογής τους				0,238	0,051
	«Παράθυρα» σε νομούς ή «Νόμιμες» απαλλαγές				0,271	0,058
	Άγνοια ισχυόντων φορολογικών εγκυκλίων				0,241	0,051
	Γραφειοκρατία				0,250	0,053
<i>Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων</i>					0,177	0,177
	Σπάταλη Δημόσιου χρήματος				0,304	0,054
	Δωροδοκία-Χρηματισμός («μίζα»)				0,197	0,035
	Κακή διαχείριση				0,268	0,047
	Μη Απολογισμός διαχείρισης				0,231	0,041
<i>Ατιμωρησία</i>					0,192	0,192
	Ελαφριές ποινές, μείωση ποινής				0,395	0,076
	Εξαγορά-Χρηματισμός («φακελάκι»)				0,240	0,046
	Παραγραφή, Φορολογική «αμνηστία»				0,365	0,070
<i>Υπερβολική φορολόγηση</i>					0,290	0,290
	Υψηλοί συντελεστές Φορολόγησης				0,228	0,066
	Τεκμήρια φορολόγησης				0,127	0,037
	Επιπλέον των τακτικών φόροι, Περαιώση				0,268	0,078
	Άδικη Φορολογική κλίμακα				0,377	0,109

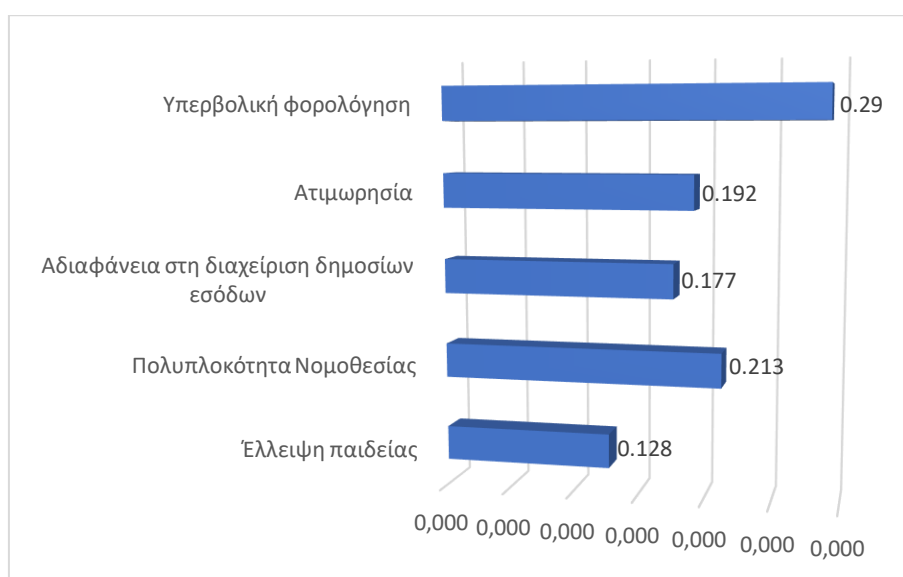
Από την έρευνα διαπιστώθηκε ότι οι εφοριακοί του νομού Πέλλας θεωρούν ότι το πιο σημαντικό κριτήριο για την φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή είναι η υπερβολική φορολόγηση που έλαβε τιμή 0,290. Ως δεύτερο σημαντικό κριτήριο τέθηκε η πολυπλοκότητα της Νομοθεσίας που έλαβε τιμή 0,213. Ακολουθεί η ατιμωρησία που έλαβε τιμή 0,192. Ως τέταρτο σημαντικό κριτήριο τέθηκε η αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων. Το λιγότερο σημαντικό κριτήριο για τους δημόσιους υπαλλήλους είναι η έλλειψη παιδείας που έλαβε τιμή 0,128.

Στη συνέχεια θα καταγραφεί και αναλυθεί η άποψη των δημοσίων υπαλλήλων του Νομού Πέλλας σχετικά με τα υποκριτήρια του κάθε κριτηρίου.

Πίνακας 7.8.2: Βαρύτητα των κριτηρίων για τους δημοσίους υπαλλήλους

Έλλειψη παιδείας	0,128
Πολυπλοκότητα Νομοθεσίας	0,213
Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων	0,177
Ατιμωρησία	0,192
Υπερβολική φορολόγηση	0,290

Διάγραμμα 7.8.1: Βαρύτητα των κριτηρίων για τους δημοσίους υπαλλήλους

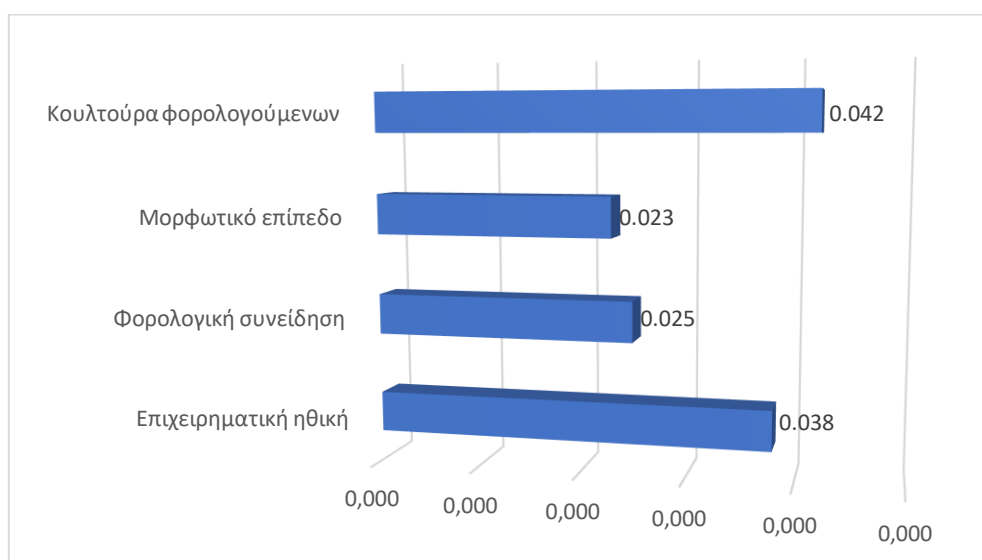

Πίνακας 7.8.3: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Έλλειψη παιδείας»

Έλλειψη παιδείας		0,128
Επιχειρηματική ηθική		0,038
Φορολογική συνείδηση		0,025

Μορφωτικό επίπεδο	0,023
Κουλτούρα φορολογούμενων	0,042

Διάγραμμα 7.8.2: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Έλλειψη παιδείας»

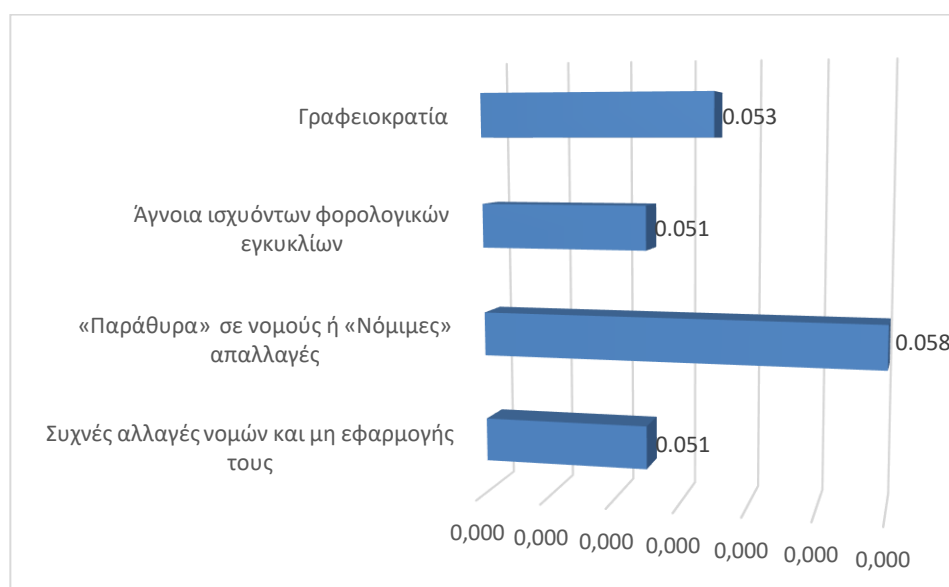
Για τους εφοριακούς του Νομού Πέλλας το πιο σημαντικό υποκριτήριο του κριτηρίου έλλειψη παιδείας είναι η κουλτούρα φορολογουμένων με τιμή 0,042 και ακολουθεί το υποκριτήριο επιχειρηματική ηθική που έλαβε τιμή 0,038. Ως τρίτο σημαντικό υποκριτήριο τέθηκε η φορολογική συνείδηση με τιμή 0,025. Το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο είναι το μορφωτικό επίπεδο που έλαβε τιμή 0,023.

Πίνακας 7.8.4: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Πολυπλοκότητα νομοθεσίας»

Πολυπλοκότητα Νομοθεσίας	0,213
Συχνές αλλαγές νομών και μη εφαρμογής τους	0,051
«Παράθυρα» σε νομούς ή «Νόμιμες» απαλλαγές	0,058

Άγνοια ισχυόντων φορολογικών εγκυκλίων	0,051
Γραφειοκρατία	0,053

Διάγραμμα 7.8.3: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Πολυπλοκότητα νομοθεσίας»

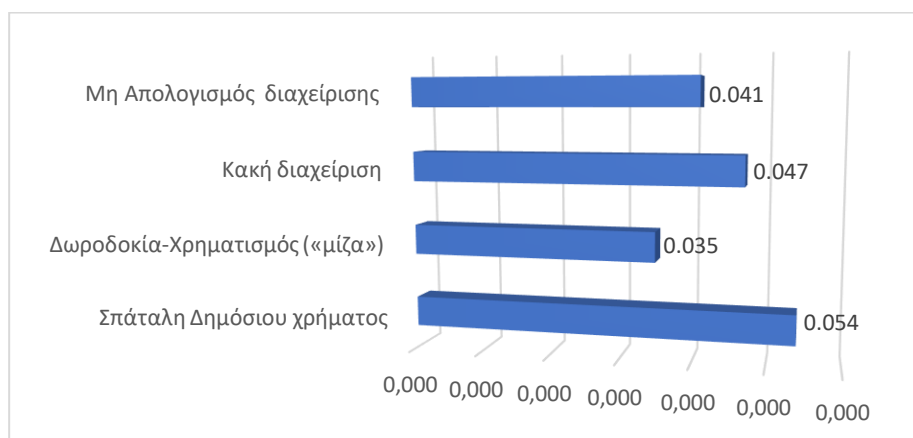
Για τους εφοριακούς του Νομού Πέλλας το πιο σημαντικό υποκριτήριο του κριτηρίου πολυπλοκότητα νομοθεσίας είναι τα «παράθυρα» σε νόμους ή «νόμιμες» απαλλαγές που έλαβε τιμή 0,058. Ακολουθεί το υποκριτήριο γραφειοκρατία που έλαβε τιμή 0,053. Ίδια τιμή έχουν τα υποκριτήρια άγνοια των ισχυόντων φορολογικών εγκυκλίων και συχνές αλλαγές νόμων και μη εφαρμογή τους με τιμή 0,051.

Πίνακας 7.8.5: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Αδιαφάνεια στη διαχείριση Δημοσίων εσόδων»

Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων	0,177
Σπάταλη Δημόσιου χρήματος	0,054
Δωροδοκία-Χρηματισμός («μίζα»)	0,035

Κακή διαχείριση	0,047
Μη Απολογισμός διαχείρισης	0,041

Διάγραμμα 7.8.4: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Αδιαφάνεια στη διαχείριση Δημοσίων εσόδων»

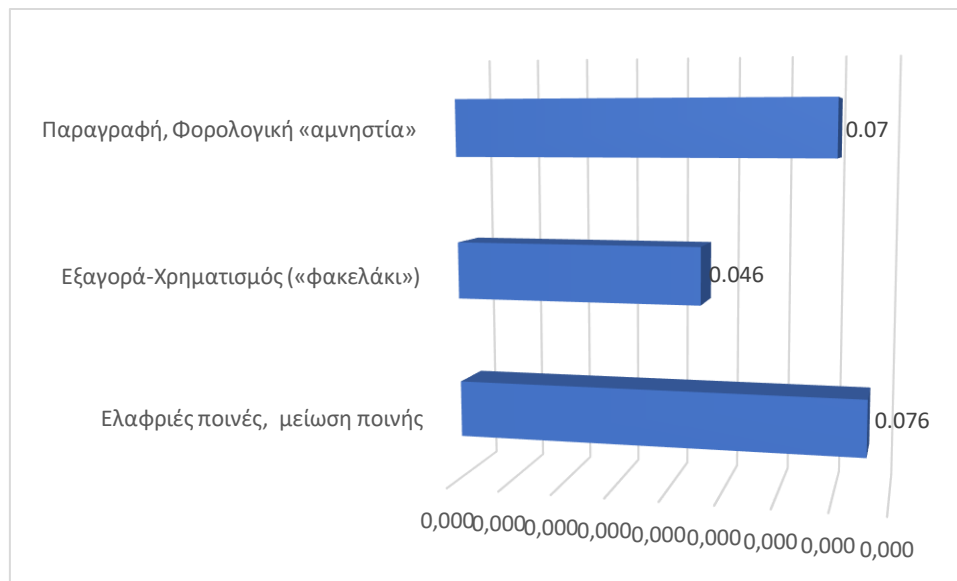
Για τους εφοριακούς του Νομού Πέλλας το πιο σημαντικό υποκριτήριο του κριτηρίου Αδιαφάνεια στη διαχείριση Δημοσίων εσόδων είναι η σπατάλη δημοσίου χρήματος που έλαβε τιμή 0,054. Ως δεύτερο σημαντικό υποκριτήριο τέθηκε η κακή διαχείριση που έλαβε τιμή 0,047. Ως τρίτο σημαντικό υποκριτήριο τέθηκε ο μη απολογισμός διαχείρισης με τιμή 0,041. Το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο για τους δημόσιους υπαλλήλους του Νομού Πέλλας είναι η δωροδοκία-χρηματισμός (μίζα) που έλαβε τιμή 0,035.

Για τους εφοριακούς του Νομού Πέλλας το πιο σημαντικό υποκριτήριο του κριτηρίου Ατιμωρησία είναι ελαφριές ποινές, μείωση ποινής που έλαβε τιμή 0,076. Ακολουθεί το υποκριτήριο η παραγραφή, φορολογική «αμνηστία» που έλαβε τιμή 0,070. Το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο για τους εφοριακούς του Νομού Πέλλας είναι η εξαγορά-χρηματισμός (φακελάκι) που έλαβε τιμή 0,046.

Πίνακας 7.8.6: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Ατιμωρησία»

<i>Ατιμωρησία</i>	0,192
Ελαφριές ποινές, μείωση ποινής	0,076
Εξαγορά-Χρηματισμός («φακελάκι»)	0,046
Παραγραφή, Φορολογική «αμνηστία»	0,070

Διάγραμμα 7.8.5: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Ατιμωρησία»

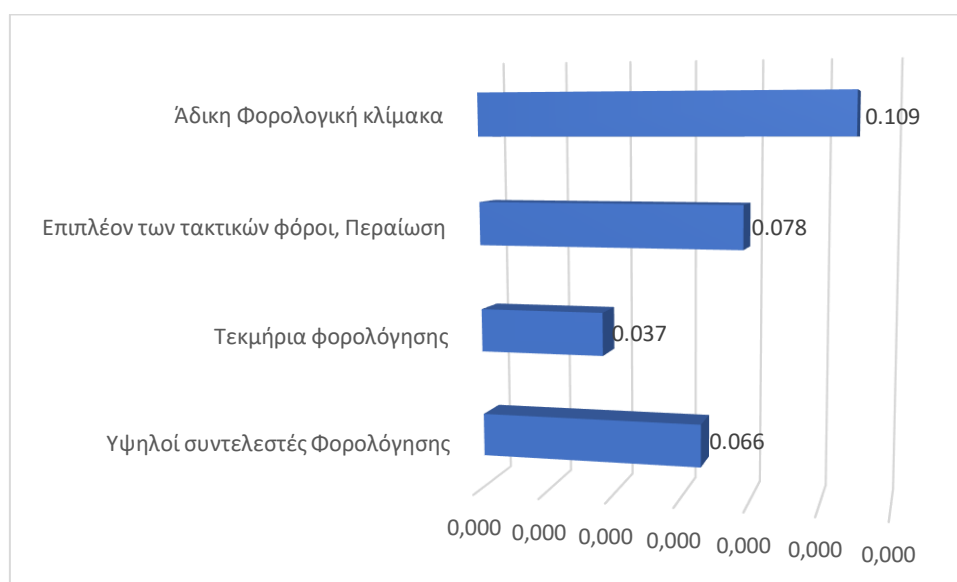

Για τους εφοριακούς του Νομού Πέλλας το πιο σημαντικό υποκριτήριο του κριτηρίου «Υπερβολική φορολόγηση», όπως παρατηρούμε στον παρακάτω πίνακα και διάγραμμα, είναι η άδικη φορολογική κλίμακα που έλαβε τιμή 0,109. Ως δεύτερο σημαντικό υποκριτήριο τέθηκε οι επιπλέον των τακτικών φόροι, περαίωση που έλαβαν τιμή 0,078. Ακολουθεί το υποκριτήριο υψηλοί συντελεστές φορολόγησης που έλαβαν τιμή 0,066. Το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο για τους εφοριακούς του Νομού Πέλλας είναι τα τεκμήρια φορολόγησης που έλαβε τιμή 0,037.

Πίνακας 7.8.7: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Υπερβολική φορολόγηση»

Υπερβολική φορολόγηση	0,290
Υψηλοί συντελεστές Φορολόγησης	0,066
Τεκμήρια φορολόγησης	0,037
Επιπλέον των τακτικών φόροι, Περαιώση	0,078
Άδικη Φορολογική κλίμακα	0,109

Διάγραμμα 7.8.6: Σημαντικότητα των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Υπερβολική φορολόγηση»

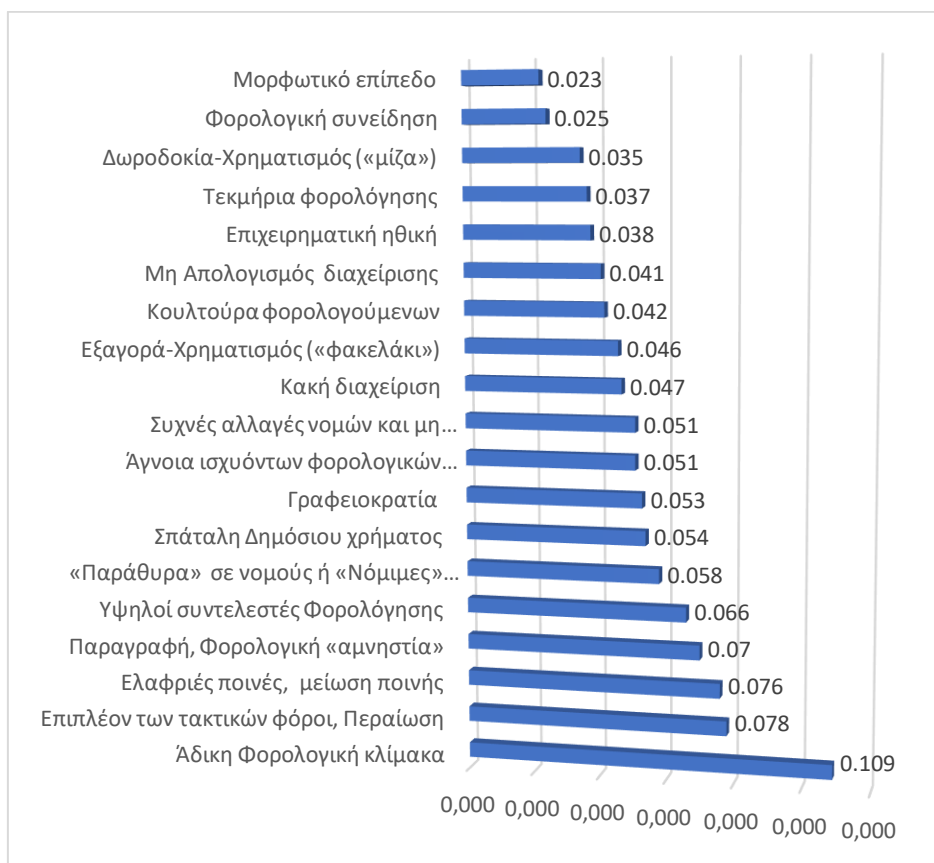
7.8.1 Τα σημαντικότερα και τα λιγότερα σημαντικά υποκριτήρια των εφοριακών του νομού Πέλλας

Στον παρακάτω πίνακα και το αντίστοιχο διάγραμμα καταγράφονται με σειρά σημαντικότητας τα υποκριτήρια όλων των κριτηρίων όπως δηλώθηκαν από τους εφοριακούς του Νομού Πέλλας

Πίνακας 7.8.8: Τα σημαντικότερα και τα λιγότερα σημαντικά υποκριτήρια

Άδικη Φορολογική κλίμακα	0,109
Επιπλέον των τακτικών φόροι, Περαιώση	0,078
Ελαφριές ποινές, μείωση ποινής	0,076
Παραγραφή, Φορολογική «αμνηστία»	0,070
Υψηλοί συντελεστές Φορολόγησης	0,066
«Παράθυρα» σε νομούς ή «Νόμιμες» απαλλαγές	0,058
Σπάταλη Δημόσιου χρήματος	0,054
Γραφειοκρατία	0,053
Άγνοια ισχυόντων φορολογικών εγκυκλίων	0,051
Συχνές αλλαγές νομών και μη εφαρμογής τους	0,051
Κακή διαχείριση	0,047
Εξαγορά-Χρηματισμός («φακελάκι»)	0,046
Κουλτούρα φορολογούμενων	0,042
Μη Απολογισμός διαχείρισης	0,041
Επιχειρηματική ηθική	0,038
Τεκμήρια φορολόγησης	0,037
Δωροδοκία-Χρηματισμός («μίζα»)	0,035
Φορολογική συνείδηση	0,025
Μορφωτικό επίπεδο	0,023

Διάγραμμα 2.8.7: Τα σημαντικότερα και τα λιγότερα σημαντικά υποκριτήρια

Διαπιστώνεται ότι οι εφοριακοί του Νομού Πέλλας θεωρούν ως το πιο σημαντικό υποκριτήριο την άδικη φορολογική κλίμακα που έλαβε τιμή 0,109 και ανήκει στο κριτήριο «Υπερβολική φορολόγηση» το οποίο το έχουν κατατάξει ως το πιο σημαντικό σημαντικό. Επίσης, ως δεύτερο σημαντικό υποκριτήριο έθεσαν την επιπλέον των τακτικών φόρων, περαίωση που έλαβε τιμή 0,078 που και αυτό ανήκει στο κριτήριο «Υπερβολική φορολόγηση» το οποίο το έχουν κατατάξει ως το πιο σημαντικό σημαντικό. Ως τρίτο σημαντικό υποκριτήριο έθεσαν τις ελαφριές ποινές, μείωση ποινής που έλαβε τιμή 0,076 και που ανήκει στο κριτήριο «Ατιμωρησία» το οποίο έχουν κατατάξει ως το τρίτο σημαντικό.

Το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο για τους εφοριακούς του Νομού Πέλλας είναι το μορφωτικό επίπεδο που έλαβε τιμή 0,023 και που ανήκει στο κριτήριο «Έλλειψη παιδείας» το οποίο έχουν κατατάξει ως το λιγότερο σημαντικό. Ακολουθεί το υποκριτήριο φορολογική συνείδηση που έλαβε τιμή 0,025 που και αυτό ανήκει στο κριτήριο «Έλλειψη παιδείας» το οποίο έχουν κατατάξει ως το λιγότερο σημαντικό.

7.9 Σύγκριση των κριτηρίων των Δημόσιων υπαλλήλων, των Εκπαιδευτικών, των Τραπεζικών και των Εφοριακών του Νομού Πέλλας

Από την έρευνα διαπιστώθηκε ότι μόνο οι δημόσιοι υπάλληλοι και οι τραπεζικοί συμφωνούν ότι το πιο σημαντικό κριτήριο είναι η πολυπλοκότητα της νομοθεσίας. Για τους εκπαιδευτικούς αυτό το κριτήριο είναι το δεύτερο σημαντικό όπως επίσης και για τους εφοριακούς.

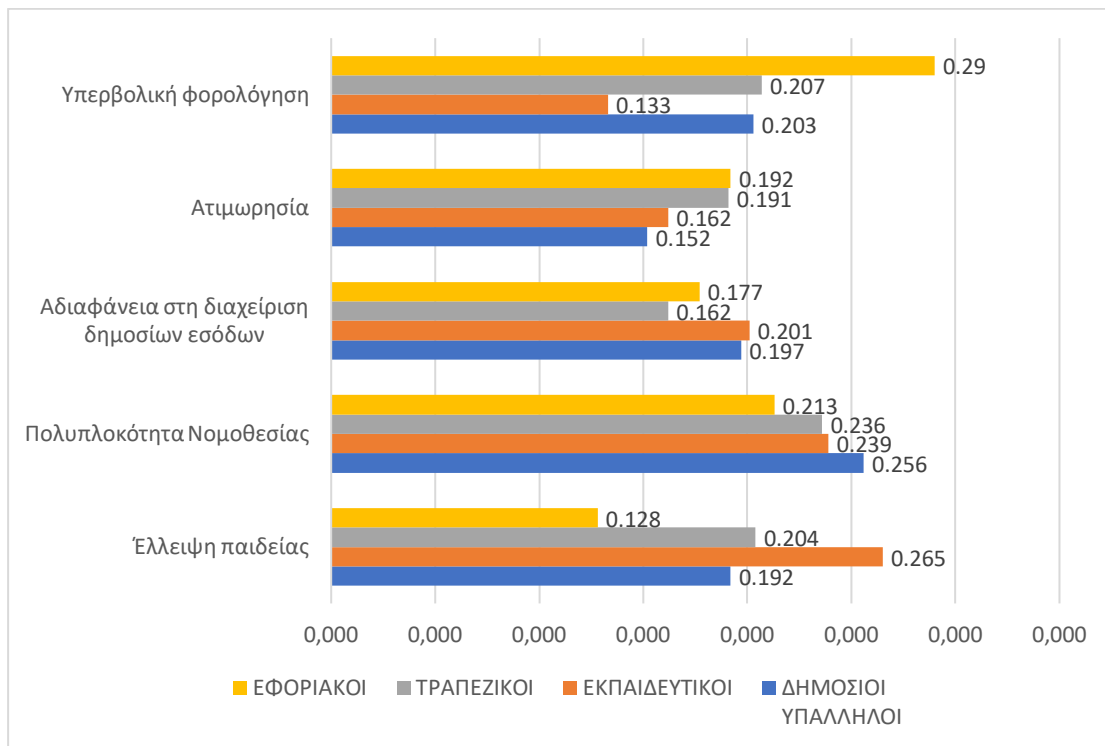
Για τους εφοριακούς το πιο σημαντικό κριτήριο είναι η υπερβολική φορολόγηση η οποία για τους τραπεζικούς είναι το τρίτο σημαντικό κριτήριο, και για τους δημόσιους υπαλλήλους το δεύτερο σημαντικό ενώ για τους εκπαιδευτικούς αυτό αποτελεί το λιγότερο σημαντικό κριτήριο.

Ως προς το δεύτερο σημαντικό κριτήριο συμφωνούν οι εφοριακοί και δημόσιοι υπάλληλοι ότι είναι η έλλειψη παιδείας.

	ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ	ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ	ΕΦΟΡΙΑΚΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ
Έλλειψη παιδείας	0,192	0,265	0,204	0,192
Πολυπλοκότητα Νομοθεσίας	0,256	0,239	0,236	0,213
Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων	0,197	0,201	0,162	0,177
Ατιμωρησία	0,152	0,162	0,191	0,162
Υπερβολική φορολόγηση	0,203	0,133	0,207	0,29

Πίνακας 7.9.1: Κατάταξη των κριτηρίων ως προς τη σημαντικότητα, των τεσσάρων ομάδων

Διάγραμμα 7.9.1: Κατάταξη των κριτηρίων ως προς τη σημαντικότητα, των τεσσάρων ομάδων

Όσον αφορά το λιγότερο σημαντικό κριτήριο συμφωνούν οι εφοριακοί και δημόσιοι υπάλληλοι ότι είναι η έλλειψη παιδείας ενώ για τους τραπεζικούς είναι η αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων και για τους εκπαιδευτικούς η ατιμωρησία.

7.10 Σύγκριση των υποκριτηρίων των Δημόσιων υπαλλήλων, των Εκπαιδευτικών, των Τραπεζικών και των Εφοριακών του Νομού Πέλλας

Από την έρευνα διαπιστώθηκε ότι μόνο οι δημόσιοι υπάλληλοι και οι τραπεζικοί συμφωνούν ότι το πιο σημαντικό υποκριτήριο είναι η εξαγορά-χρηματισμός («φακελάκι») που για τους εκπαιδευτικούς αποτελεί το τρίτο πιο σημαντικό υποκριτήριο και τους εφοριακούς το δωδέκατο. Για τους εκπαιδευτικούς το πιο σημαντικό είναι η επιχειρηματική ηθική που για τους δημόσιους υπαλλήλους αποτελεί το τρίτο πιο σημαντικό, για τους τραπεζικούς το δεύτερο και για τους εφοριακούς το δέκατο πέμπτο. Για τους εφοριακούς το πιο σημαντικό είναι η άδικη φορολογική κλίμακα, που για τους δημόσιους υπαλλήλους αποτελεί το δέκατο πέμπτο πιο σημαντικό υποκριτήριο, για τους εκπαιδευτικούς το δέκατο όγδοο και για τους τραπεζικούς το ένατο.

Πίνακας 7.10.1: Κατάταξη των πιο σημαντικών υποκριτηρίων των τεσσάρων ομάδων

	ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ	ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ	ΕΦΟΡΙΑΚΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ
Εξαγορά -χρηματισμός ("φακελάκι")	1ο	3ο	1ο	12ο
"Παράθυρα" σε νόμους ή "Νόμιες" απαλλαγές	2ο	7ο	3ο	6ο
Επιχειρηματική ηθική	3ο	1ο	2ο	15ο

Συχνές αλλαγές νόμων και μη εφαρμογή τους	5ο	2ο	6ο	10ο
Άδικη φορολογική κλίμακα	15ο	18ο	9ο	1ο
Επιπλέον των τακτικών φόρων περαίωση	12ο	16ο	10ο	2ο
Ελαφριές ποινές, μείωση ποινής	14ο	10ο	8ο	3ο

Το δεύτερο σημαντικό υποκριτήριο είναι για τους δημόσιους υπαλλήλους τα «παράθυρα» σε νόμους ή «νόμιμες» απαλλαγές που για τους εκπαιδευτικούς είναι το έβδομο σημαντικό, για τους τραπεζικούς το τρίτο και για τους εφοριακούς το έκτο. Για τους εκπαιδευτικούς είναι οι συχνές αλλαγές νόμων και η μη εφαρμογή τους που για τους δημόσιους υπαλλήλους είναι το πέμπτο, για τους τραπεζικούς του έκτο και για τους εφοριακούς το δέκατο. Για τους τραπεζικούς το δεύτερο σημαντικό υποκριτήριο είναι η επιχειρηματική ηθική που για τους δημόσιους υπαλλήλους είναι το τρίτο, για τους εκπαιδευτικούς το πρώτο και για τους εφοριακούς το δέκατο πέμπτο. Για τους εφοριακούς το δεύτερο σημαντικό υποκριτήριο είναι οι επιπλέον των τακτικών φόρων, περαίωση που για τους δημόσιους υπαλλήλους είναι το δέκατο πέμπτο, για τους εκπαιδευτικούς το δεύτερο λιγότερο σημαντικό και για τους τραπεζικούς το ένατο.

Το τρίτο σημαντικό υποκριτήριο είναι για τους δημόσιους υπαλλήλους η επιχειρηματική ηθική που για τους εκπαιδευτικούς είναι το πρώτο σημαντικό και για τους τραπεζικούς το δεύτερο σημαντικό. Για τους εφοριακούς είναι το δέκατο πέμπτο σημαντικό

	ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ	ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ	ΕΦΟΡΙΑΚΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ
Παραγραφή, φορολογική "αμνηστία"	19	15	12	4
Φορολογική συνείδηση	18	11	7	18
Κουλτούρα φορολογουμένων	17	6	14	13
Τεκμήρια φορολόγησης	9	19	16	16
Άδικη φορολογική κλίμακα	15	18	9	1
Εξαγορά-χρηματισμός ("φακελάκι")	1	17	1	12
Μη απολογισμός διαχείρισης	16	15	19	14
Μορφωτικό επίπεδο	8	8	18	19
Δωροδοκία χρηματισμός μίζα	6	5	17	17

Πίνακας 7.10.2: Κατάταξη των λιγότερο σημαντικών υποκριτηρίων των τεσσάρων ομάδων

Το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο είναι για τους δημόσιους υπαλλήλους η παραγραφή, φορολογική «αμνηστία» που για τους εκπαιδευτικούς και τους τραπεζικούς είναι το δέκατο πέμπτο και δωδέκατο αντίστοιχα ενώ για τους εφοριακούς είναι το τέταρτο πιο σημαντικό. Για τους εκπαιδευτικούς το λιγότερο σημαντικό είναι τα τεκμήρια φορολόγησης που για τους δημόσιους υπαλλήλους είναι το ένατο, ενώ για τους τραπεζικούς και εφοριακούς το δέκατο έκτο. Για τους τραπεζικούς το λιγότερο σημαντικό είναι ο μη απολογισμός διαχείρισης που για τους δημόσιους υπαλλήλους είναι το δέκατο έκτο, για τους εκπαιδευτικούς το δέκατο πέμπτο και για τους εφοριακούς το δέκατο τέταρτο. Τέλος, για τους εφοριακούς το λιγότερο σημαντικό στοιχείο αποτελεί το μορφωτικό επίπεδο που για τους δημόσιους υπαλλήλους και εκπαιδευτικούς είναι το όγδοο ενώ για τους τραπεζικούς το δεύτερο λιγότερο σημαντικό.

8 Συμπέρασμα

Η συνήθης οικονομική άποψη της φορολογικής συμμόρφωσης στη φορολογική θεωρία είναι ότι οι φόροι αποτελούν «επιβάρυνση» ή απροσδόκητη ζημία. Οι ιδιώτες δεν λαμβάνουν υπόψη τους φόρους σε σχέση με τις δαπάνες. Οι οικονομικές επιδόσεις μπορεί να μειωθούν όταν οι φορολογούμενοι δεν καταβάλλουν φόρους, αυξάνοντας με τον τρόπο αυτό το διαθέσιμο εισόδημά τους. Αυτό το φαινόμενο η βιβλιογραφία το αποκαλεί φοροδιαφυγή και αποτελεί έναν σημαντικό παράγοντα της υπόγειας οικονομίας και είναι διάχυτη σε όλες τις χώρες με συνέπεια οι φορολογικές δομές να στρεβλώνονται από αυτήν. Το πρόβλημα είναι πιο κρίσιμο στις αναπτυσσόμενες χώρες, όπου η φοροδιαφυγή συνδέεται άμεσα με πολιτικούς, πολιτισμικούς, οικονομικούς και κοινωνικούς παράγοντες και για αυτό είναι δύσκολο να αντιμετωπιστεί αποκλειστικά με διοικητικές και νομικές πρακτικές.

Μια άλλη έννοια που σχετίζεται με την απώλεια εσόδων είναι η φοροαποφυγή, κατά την οποία τα φυσικά πρόσωπα μειώνουν τον δικό τους φόρο κατά τρόπο που δεν επιθυμούσαν οι νομοθέτες, αλλά δεν προβλεπόταν ρητά και απαγορεύεται από το νόμο. Η φοροαποφυγή πραγματοποιείται συνήθως μέσω δομημένων συναλλαγών, προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν οι φορολογικές υποχρεώσεις. Η φοροδιαφυγή διαφέρει από την αποφυγή της παράνομης και, ως εκ τούτου, υπόκειται σε τιμωρία. Ωστόσο, όσον αφορά την οικονομική λειτουργία, η φοροδιαφυγή και η αποφυγή έχουν προφανώς πολύ ισχυρές ομοιότητες και, ως επί το πλείστον, δύσκολα μπορούν να διακριθούν. Ως εκ τούτου, το έργο επικεντρώνεται μόνο στη φοροδιαφυγή, λόγω της δυσκολίας εντοπισμού και μέτρησης της φοροαποφυγής, καθώς δεν είναι παράνομη.

Η φοροδιαφυγή δημιουργεί αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομία και την ευημερία της κοινωνίας. Μία από τις επιπτώσεις είναι η μείωση των κρατικών εσόδων που μπορεί να οδηγήσει σε υψηλότερους φορολογικούς συντελεστές, επηρεάζοντας αρνητικά τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά.

Για να διερευνηθούν καλύτερα τα αίτια που ωθούν το φορολογούμενο να φοροδιαφεύγει και φοροαποφεύγει, πραγματοποιήθηκε μια ποσοτική έρευνα μεταξύ των δημόσιων υπαλλήλων, των εκπαιδευτικών, των τραπεζικών υπαλλήλων και των εφοριακών του Νομού Πέλλας. Από την έρευνα διαπιστώθηκε ότι μόνο οι δημόσιοι και οι τραπεζικοί υπάλληλοι συμφωνούν μεταξύ τους και θεωρούν ως το πιο σημαντικό

κριτήριο φοροδιαφυγής και φοροαπαλλαγής την πολυπλοκότητα που υπάρχει στην ελληνική νομοθεσία. Οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι η έλλειψη παιδείας είναι αυτή που ωθεί τους φορολογουμένους να φοροδιαφεύγουν ενώ οι εφοριακοί έθεσαν την υπερβολική φορολόγηση. Από αυτό διαπιστώνεται ότι το επάγγελμα της κάθε ομάδας συμβάλλει κατά πολύ στην προτεραιότητα που δίνεται στην σημαντικότητα του κριτηρίου. Έτσι, οι εκπαιδευτικοί, λόγω της ιδιότητάς τους έθεσαν την έλλειψη παιδείας όπως και οι εφοριακοί την υπερβολική φορολόγηση. Κατ' επέκταση οι τραπεζικοί και δημόσιοι την πολυπλοκότητα της νομοθεσίας, καθώς την αντιμετωπίζουν συνεχώς στη δουλειά τους.

Αυτό επηρέασε και την άποψή τους σχετικά με το λιγότερο σημαντικό κριτήριο όπου συμφωνία υπάρχει ανάμεσα στους εφοριακούς και δημοσίους υπαλλήλους που έθεσαν την έλλειψη παιδείας ενώ οι τραπεζικοί δήλωσαν την αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων και οι εκπαιδευτικοί την ατιμωρησία.

Όσον αφορά τη σημαντικότητα των υποκριτηρίων των κριτηρίων συμφωνία υπάρχει πάλι ανάμεσα στους δημοσίους υπαλλήλους και στους τραπεζικούς που έθεσαν ως το πιο σημαντικό υποκριτήριο φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής την εξαγορά-χρηματισμός («φακελάκι»). Οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι η επιχειρηματική ηθική είναι το σημαντικότερο υποκριτήριο ενώ οι εφοριακοί έθεσαν την άδικη φορολογική κλίμακα.

Αναφορικά με το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο και στις τέσσερες ομάδες δεν υπάρχει συμφωνία. Οι δημόσιοι υπάλληλοι θεωρούν ότι η παραγραφή, φορολογική «αμνηστία» είναι το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο ενώ οι εκπαιδευτικοί έθεσαν τα τεκμήρια φορολόγησης. Επίσης οι τραπεζικοί έθεσαν τον μη απολογισμό διαχείρισης και οι εφοριακοί το μορφωτικό επίπεδο των φορολογουμένων.

9 Βιβλιογραφία

Ξενόγλωσση

Bernardon, D.P, Sperandio, M., Garcia, V.J., Neves Canha, L., da Rosa Abaide, A. & Boeck Daza, E.F. (2011). AHP Decision-Making Algorithm to Allocate Remotely *Controlled Switches in Distribution Networks*. 26(3): 0–1892.

Cinelli, M., Coles, S.R. & Kirwan, K. (2014). Analysis of the potentials of multi criteria decision analysis methods to conduct sustainability assessment. *Ecological Indicators*, 46: 138–148.

Gorener, A. (2012). Comparing AHP and ANP: an application of strategic decisions making in a manufacturing company. *International Journal of Business and Social Science*. 3 (11): 194-208.

Huang, I., Keisler, J., Linkov, I. (2011). Multi-criteria decision analysis in environmental sciences: Ten years of applications and trends. *Science of the Total Environment*, 409:: 3578–3594.

Khosravianian, R., Wood, D. (2016). Selection of high-rate gas well completion designs applying multi-criteria decision making and hierarchy methods. *Journal of natural gas science and engineering*, 34.

Pedrycz, W. & Song, M. (2011). Analytic hierarchy process (AHP) in group decision making and its optimization with an allocation of information granularity, *IEEE Transactions on Fuzzy Systems*, 19 (3)Q 527–539.

Sharma, M.J., Moon, I. & Bae, H. (2008). Analytic hierarchy process to assess and optimize distribution network. *Applied Mathematics and Computation*, 202: 256–265.

Qazi, W.A., Abushammala, F.M. & Azam, M.H. (2020). Multi-criteria decision analysis of waste-to-energy technologies for municipal solid waste management in Sultanate of Oman. *Waste Management & Research*, 36(7):0734242X1877780

Ελληνική

Βαβούρας, Ι., Frey, B.S., Ginsburgh, V., Καραβίτη, Ν., Μανεσιώτη, Β., Mathews, K.G.P., Pelermann, S., Petsieau, P., Petersen, S., Πετρινιώτη, Ξ., Pyle, D.J., Schneider, F., Σταμάτη, Γ., Thomas, J.J., Τσούχλου, Α., Weck-Hannemann, H., Welfens, M.J. & Welfens, P.J.J. (1990). *Παραοικονομία*. Αθήνα: Κριτική Α.Ε.

Βαβούρας, Ι., Κούτρας, Α. (1991). *Παραοικονομία. Η έκταση του φαινομένου στην Ελλάδα και στο εξωτερικό*. Αθήνα: Παπαζήση.

Διακομιχάλης, Μ. (2019). *Αιτίες φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα. έρευνα σε εφοριακούς, επιχειρηματίες και λογιστές*. Αθήνα: Διπλογραφία.

Καλυβιανάκης, Κ. (1993) *Φορολογικό Καθεστώς, Παραοικονομία και Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα*, Ίδρυμα Μεσογειακών Μελετών, Αθήνα: Παπαζήση

Παυλόπουλος, Π. (1987). *Η Παραοικονομία στην Ελλάδα: Μία Πρώτη Ποσοτική Οριοθέτηση*. Αθήνα: IOBE.

Ράπανος, Β. & Καπλάνογλου, Γ. (2014). Φορολογία και οικονομική ανάπτυξη: Η περίπτωση της Ελλάδας. *South European Society and Politics*, 18(3): 1-22.

Τάτσος Ν., (2001), *Παραοικονομία και φοροδιαφυγή στην Ελλάδα*, Αθήνα: Παπαζήσης.

Τάτσος, Ν. (2012). *Θεωρία των φόρων και φορολογική πολιτική*. Αθήνα: Κριτική.